

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Освітній ступінь Магістр

на тему:

Стан та шляхи вдосконалення організації розрахунків з оподаткування
заробітної плати у Радехівській міській територіальній громаді
Червоноградського району Львівської області

Виконала: студентка групи Фін-71
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»

(шифр і назва)

Маньковська Н.Є.

(прізвище та ініціали)

Керівник:

Гофан І.М.

(Прізвище та ініціали)

Рецензент:

(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЗАОЧНОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітній ступінь Магістр
Спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри _____
(підпис)

к.е.н, доцент Грицина О.В

« 10 » квітня 2024 року

З А В Д А Н Н Я
на кваліфікаційну роботу студентці
Маньковській Надії Євгенівні
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1.Тема роботи: "Стан та шляхи вдосконалення організації розрахунків з оподаткування заробітної плати у Радехівській міській територіальній громаді Червоноградського району Львівської області"

Керівник роботи Тофан І.М. к.е.н., доцент

Затверджена наказом по університету від _____

2.Термін здачі студентом закінченої дипломної роботи – 5.12.2024 р.

3.Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: фінансова, бухгалтерська, статистична та податкова звітність, навчальна та наукова література, методичні рекомендації.

4.Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)

1. БАЗОВІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ

1.1 Економічний зміст та роль податків у фінансовій системі держави

1.2 Доцільність та зміст оподаткування заробітної плати

1.3 Методика економічних досліджень в оподаткуванні

2.ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

2.1 Організаційна та фінансово-економічна характеристика агропромислового комплексу Червоноградського району

2.2 Оцінка порядку оподаткування підприємств агропромислового комплексу

2.3. Адміністрування ПДФО та інших платежів при оподаткуванні заробітної плати

3. Перспективи подальшого реформування організації оподаткування заробітної плати

3.1 Шляхи вдосконалення організації адміністрування прямого оподаткування

3.2 Шляхи підвищення фіскальної ефективності платежів із заробітної плати

Висновки і пропозиції

Список використаної літератури

5. Перелік графічного матеріалу: 2 рисунки, 11 таблиць

6. Дата видачі завдання - 10.04.2024р

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ етапу	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Отримання завдання для написання роботи	10.04.2024	Виконано
2.	Написання вступу і I розділу	до 27.06.2024 р	Виконано
3.	Написання II розділу	до 01.09. 2024 р	Виконано
4.	Написання III розділу	до 20.10.2024 р	Виконано
5.	Завершення оформлення роботи	до 01.12.2024 р	Виконано
6.	Завершення кваліфікаційної роботи в цілому	до 05.12.2024 р	Виконано

Студентка _____ (підпис)

Керівник кваліфікаційної роботи _____ к.е.н., доцент Тофан І.М.
(наук. ступ., вчене звання, підпис, прізвище та ініціали)

УДК: 330.322

Кваліфікаційна робота: 65 с. текстової частини, 2 рисунки, 11 таблиць, 28 літературних джерел.

“Стан та шляхи вдосконалення організації розрахунків з оподаткування заробітної плати у Радехівській міській територіальній громаді Червоноградського району Львівської області“. Маньковська Н.Є.– Кваліфікаційна робота. Кафедра фінансів, банківської справи та страхування – Дубляни, Львівський національний університет природокористування, 2024.

У кваліфікаційній роботі охарактеризовано суть, роль та значення податків у структурі формування місцевих та загальнодержавних податків і зборів. Охарактеризовано процес адміністрування – податку з доходів фізичних осіб, податку на додану вартість, єдиного соціального внеску, екологічного податку, військового збору. Проаналізовано організаційну, економічну та фінансову складову діяльності сільськогосподарських підприємств Червоноградського району. Здійснено оцінку організації фінансових взаємовідносин сільськогосподарських підприємств з державною податковою службою. Розкрито механізм організації фіскальної роботи та відображений порядок адміністрування обов’язкових платежів з використанням податкової звітності. В результаті проведених досліджень зроблені конкретні висновки та запропоновано реальні пропозиції щодо вдосконалення організації податкової роботи сільськогосподарських підприємств в частині адміністрування обов’язкових платежів. Результати дослідження можуть бути використані з метою підвищення рівня фіскальної дисципліни та податкової роботи сільськогосподарськими підприємствами Червоноградського району Львівської області.

Ключові слова: податкова система, єдиний податок, податкова робота, податок з доходів фізичних осіб, податок на додану вартість, єдиний соціальний внесок, військовий збір, екологічний податок.

АНОТАЦІЯ

Маньковська Н.Є. Стан та шляхи вдосконалення організації розрахунків з оподаткування заробітної плати у Радеківській міській територіальній громаді Червоноградського району Львівської області. - Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття наукового ступеня магістра за спеціальністю 072. фінанси, банківська справа та страхування. – Львівський національний університет природокористування, Дубляни, 2024.

Здійснено оцінку організації фінансових взаємовідносин сільськогосподарських підприємств з державною податковою службою. Проведений аналіз теоретичних, методологічних та практичних засад оподаткування аграріїв. Окреслено напрями можливої адаптації системи оподаткування в сільському господарстві в контексті європейської інтеграції.

Ключові слова: державна податкова служба, податкова система, єдиний податок, ПДВ, податок з доходів фізичних осіб, військовий збір, єдиний соціальний внесок.

ANNOTATION

Mankovska N.E. The state and ways of improving the organization of payroll tax calculations in the Radekhiv urban territorial community of the Chervonograd district of the Lviv region. - Manuscript.

Qualification work for obtaining a master's degree in the specialty 072. finance, banking and insurance. – Lviv National University of Nature Management, Dublyany, 2024.

The organization of financial relations of agricultural enterprises with the state tax service was assessed. The analysis of the theoretical, methodological and practical principles of taxation of agrarians was carried out. The directions of possible adaptation of the taxation system in agriculture in the context of European integration are outlined.

Keywords: bureau of the fiscal service, tax system, income tax, tax relations, value-added tax, environmental tax, social tax

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1. БАЗОВІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ	
1.1 Економічний зміст та роль податків у фінансовій системі держави.....	7
1.2 Доцільність та зміст оподаткування заробітної плати	12
1.3 Методика економічних досліджень в оподаткуванні.....	17
2.ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	
2.1 Організаційна та фінансово-економічна характеристика агропромислового комплексу територіальної громади.....	22
2.2 Оцінка порядку оподаткування підприємств агропромислового комплексу...37	
2.3. Адміністрування ПДФО та особливості його адміністрування під час воєнного стану.....	40
3. ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ	
3.1 Шляхи вдосконалення організації адміністрування прямого оподаткування...54	
3 2 Шляхи підвищення фіскальної ефективності платежів із заробітної плати.....	57
Висновки і пропозиції.....	61
Список використаної літератури.....	63

ВСТУП

Податкова система в Україні вважається відносно ліберальною щодо платників податків, на відміну від податкових систем розвинених країн, які вважаються більш консервативними. Однак одного цього лібералізму недостатньо для забезпечення ефективності податкової системи. У результаті під час переходу від ринкової економіки до державної економіки уряду довелося вирішити питання реформування податкової системи з метою створення функціонального механізму регулювання економіки за допомогою податкових важелів, спрямованих на сприяння економічному зростанню при збереженні збалансованої національної економіки.

Розуміння процесу формування податкової системи з точки зору об'єктивного напрямку еволюції оподаткування в розвинених країнах є актуальним у сучасний час. Це тому, що це дозволяє людям розпізнавати загальну послідовну модель, що стоїть за спеціальними, конкретними та формальними правилами, що має велике значення в сучасний час. Розв'язанню цієї проблеми сприяє аналіз історії податкових систем, простежується еволюція податкових систем у зв'язку з розвитком податкових технологій і методів справляння податків, створення органів, на які покладено ці функції.

У зв'язку з цим податки вважаються не просто засобом регулювання економічної поведінки суб'єктів господарювання у країні, вони також вважаються значним джерелом надходжень до державного та місцевих бюджетів. Тому питання пошуку оптимального рівня оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності є першочерговим.

Податкова система є найважливішою складовою економічної системи кожної розвиненої країни з точки зору фінансової наповненості бюджетів та фондів усіх рівнів. З одного боку, він підтримує фінансову основу держави, а з іншого – слугує основним засобом реалізації її економічної філософії. Податки є загальновизнаним соціальним явищем, тому при розробці податкової системи важливо враховувати реалії соціально-економічного стану країни. Жодна країна, з ринковими механізмами, не може бути без податків, це

найважливіший аспект її взаємодії з суб'єктами господарювання. Традиційно це найдавніша форма фінансового спілкування між урядом і громадськістю в цілому. У результаті сама поява держави призвела до появи платежів і внесків до державного бюджету з метою фінансування виконання державою своїх обов'язків. Через податки суспільний продукт розподіляється нерівномірно, держава в цілому та її різні адміністративні регіони отримують фінансові ресурси.

Метою роботи є дослідження ролі, місця, значимості податків в існуючій податковій системі, аналіз процесу оподаткування і його впливу на сільськогосподарські підприємства, а також пошук шляхів вирішення існуючих проблем в їх оподаткуванні.

При написанні кваліфікаційної роботи поставлені наступні завдання:

- узагальнити основні теоретичні концепції в системі оподаткування;
- провести теоретичні та емпіричні дослідження з проведення розрахунків при оподаткуванні заробітної плати;
- вивчити передовий досвід розвинутих країн світу при оподаткуванні заробітної плати;
- на основі норм Податкового кодексу України з оподаткування заробітної плати, окреслити напрямки вдосконалення розрахунків з державою.

Об'єктом дослідження є сфера фінансових відносин сільськогосподарських підприємств з бюджетами різних рівнів в частині оподаткування заробітної плати. Суб'єктами досліджень виступають підприємства агропромислового комплексу Червоноградського району.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних положень і методичних підходів до оподаткування заробітної плати .

Теоретичною та методичною основою для написання кваліфікаційної роботи виступають – Податковий кодекс України, Бюджетний кодекс України, Закон про єдиний соціальний внесок, матеріали науково-практичних конференцій та форумів, офіційна податкова звітність.

РОЗДІЛ 1

БАЗОВІ ОСНОВИ ОПОДАТКУВАННЯ

1.1 Економічний зміст та роль податків у фінансовій системі держави

Створення податків у різний час і в різних країнах мало свої цілі та особливості. Під час створення держави, зокрема в Стародавньому Єгипті, податки базувалися на релігійних переконаннях [1]. Головною метою їх запровадження було розподілити частину доходу благодійника між фараоном, королем чи імператором. Це було спільним для всіх ранніх культурних традицій. Абсолютною протилежністю, типово пов'язаною зі східними культурами, був давньогрецький і римський підходи до оподаткування. У них документально підтверджувалась необхідність сплати податків насущними потребами держави. Прогнозовані обсяги витрат були достатніми для створення необхідного обсягу та податкових ставок. Вибір податків здійснювався Сенатом чи Радою, що демонструвало унікальний випадок парламентської поведінки на відміну від індивідуальних рішень фараонів чи королів. Першочерговою причиною необхідності запровадження нових податків було фінансування військових заходів. Для цього всі громадяни були зобов'язані робити добровільні пожертви, це також було ознакою часткової демократії, оскільки не мало примусу і проводилося без обмежень. З моменту створення цивілізацій, як з точки зору товарів, так і грошей, збір податків був прив'язаний до основних цілей, які призвели до функціонування держави. Фіскаліцизм це базове призначення податків, яке закладене в їх сутність. Нарешті, їм бракувало універсального характеру і вони не виконували розподільчу функцію, оскільки ними, як правило, керували президент і військові. Однак, незважаючи на це, концепція цивілізованої власності та подушного оподаткування народилася ще в Стародавньому Римі. Також у працях стародавніх філософів були зроблені перші спроби теоретично довести необхідність і невідворотність обов'язкових платежів. Як правило, сьогодні такі науковці, як А.Крисоватий [16], Л. Демиденко [8] Ю.Іванов [11], Л.

Сідельникова [22,23] вважають, що перші наукові книги про податки ґрунтувалися на основних фіскальних засадах взаємодії громадян і держави . релігійні діячі, мислителі, економісти та державні діячі висвітлювали тему оподаткування у своїх письмових працях і рукописах. У результаті Фома Аквінський описав податки як законну форму крадіжки. Француз Монтеск'є вважав, що ніщо не вимагає стільки розуму, як розуміння суми, яку потрібно взяти, і суми, яку потрібно залишити при оподаткуванні [22]. Один із перших теоретиків оподаткування, шотландець А. Сміт, відстоював те, що податки з тих, хто їх сплачує, є формою свободи. У XVI столітті француз Ж. Боден випустив одну з найвизначніших книг про податки «Фінанси — нерви держави». У цьому дослідженні він перераховує основні джерела державного доходу – мита та домени, описує, як вони можуть поповнювати державний бюджет. Він також припустив, що процес оподаткування обтяжливий і розчарований населенням, тоді населення повстане. Тому їх застосування повинно бути дозованим і персоналізованим. У майбутньому англійські мислителі Тонні Гоббс і Джон Локка будуть визнані своїми дослідженнями, пов'язаними з податками, ці дослідження стосуються різних аспектів фіскальності. Т. Гоббс вважав, що королівська армія має вічне право оподатковувати своїх громадян. Незважаючи на це, його пропозиція щодо оптимальної дози та рівномірності податкового стягнення була доречною та виваженою. Незважаючи на це, він виступав за непряме оподаткування, він вважав, що саме непрямі податки гарантують необхідні доходи. Протилежну філософію обстоював його співвітчизник Локка, який займався питаннями прямого оподаткування. Крім того, німецький філософський рух на чолі з Л. фон Зекендорфом зазнав значного зростання [23]. Його участь у створенні податкової філософії задокументована в розробці концепції зв'язку між спроможністю населення оподатковуватись і ступенем суспільної користі. Адам Сміт вважається батьком фінансової науки загалом і фіскальної теорії зокрема. Він заклав основи податкової науки, оскільки задокументував і пояснив основні принципи оподаткування, які актуальні й сьогодні.

Не можна не згадати, що наукова думка кілька століть тому мала пряму мету, актуальну на той час, – боротьбу з феодалізмом та іншими формами негативних суспільних відносин. Шотландець Сміт відстоював те, що платники податків не повинні завжди збільшувати власний фінансовий тягар, це негативно вплине на розвиток культури та економіки. Держава може втратити майбутні переваги, якщо не збільшить базу оподаткування через потенційну фінансову вигоду. На його думку, держава повинна прийняти законодавство, яке б сприяло залученню капіталу. Податок, який сприяє потоку капіталу, зрештою призведе до зменшення, а в довгостроковій перспективі – до викорінення джерел доходу для країни та суспільства. Через міграцію капіталу в сусідню країну зменшується не тільки прибуток від нього, але й інших опосередкованих категорій, які є бюджетоутворюючими. Висловлюючи теорію про непродуктивність державних послуг, він, тим не менш, вважав податок успішною і унікальною ціною державних послуг. Створюючи принципи справедливого оподаткування, А. Сміт вважав ні для кого не є таємницею те, що вони розроблені для того, щоб принести користь усім громадянам і підприємствам, незважаючи на негативний побічний ефект у вигляді зменшення доходів і негараздів. Це все ще має значний і постійний вплив, незважаючи на постійну еволюцію та вдосконалення культури. Процедура виявлення нових закономірностей у розвитку економічних процесів призвела до створення фіскальної теорії, яка враховувала зростання значення соціально-економічної складової діяльності учасників. З минулого століття вважалося, що фіскальна функція податку витісняється соціальною. Це твердження вперше було задокументовано А. Вагнером [20]. Початок нової ери призвів до появи нових принципів і стимулів гуманітаризму. Новим мотивуючим чинником оподаткування стало прагнення більшою мірою вирівняти різницю в доходах, тобто привести більшу різницю між класами у відповідність. Маржиналізм — це новий підхід до систематики, який був популяризований у 20 столітті в результаті нових ідей і методів вчених того часу. Поширеним учасником цього руху був Б. Кларк. Він збалансовано та вдало продемонстрував необхідність

економічного розподілу ВВП між різними факторами. Потім ці методологічні та теоретичні принципи запозичуються з фінансової науки для вдосконалення методів у фіскальній сфері. У результаті маржиналізм став потужним союзником у запровадженні прогресивного оподаткування. Значний вплив на створення фіскальної теорії зробили шведські економісти Віксель і Ліндаль. Вони вперше задокументували ефективність штрафів і відрахувань у підвищенні загального добробуту членів суспільства. Це призвело до того, що податки розглядалися разом із державними витратами та запозиченнями як життєздатна комбінація. Вважається, що вони створили умови для початку справедливого оподаткування, або фінансового тягаря. На основі спостережень за податками протягом тривалого еволюційного періоду розвитку держави можна зробити висновок про появу значущих понять і явищ, які призвели до створення окремих теорій. Теорія оподаткування має довгу історію, яка присвячена пошуку оптимального методу та форми. В результаті систематизованих теорій можна досягти більш повного розуміння теоретичних і практичних аспектів оподаткування, включаючи окремі компоненти механізму збору податків. Ці теорії включають кейнсіанську теорію, класичну теорію податків, теорію послуг, теорію задоволення, теорію єдиного податку та інші теорії. Коротко обговоремо їх на практичних прикладах. Як наслідок, класична теорія податків робить висновок, що податки є формою державного доходу. Їхня головна роль полягає виключно у покритті витрат на державне управління, особливо на верховенство права та громадський захист. Прихильники теорії вважали, що податки повинні виконувати лише фіскальну роль. Інші видатки держави повинні фінансуватися за рахунок спеціальних зборів, які сплачують зацікавлені, наприклад, теми, пов'язані з підприємництвом.

Наступники Д. Кейнса відстоювали іншу версію податкової теорії, в якій зазначали, що податки також повинні брати участь у розподілі національного багатства через бюджетний механізм [4]. Розвинена на основі теорії податків Кейнса, вона стала більш радикальною, зосередившись на державному

регулюванні економіки в обмін на допомогу ринку. Податки мають пом'якшувати наслідки криз і по-різному розподіляти податковий тягар для різних рівнів доходу. У результаті податки повинні функціонувати як так звані вбудовані механізми гнучкості, які запускаються змінами доходів і пов'язані з ними різними податковими ставками. Одним з важливих аспектів цієї теорії є віра в те, що збільшення доходів і заощаджень повинно відбуватися безпосередньо від зайнятості громадян або суб'єктів господарювання. Якщо ця умова не виконується, додатковий прибуток не буде. Це перший випадок застосування шкали податкових ставок в теорії оподаткування. Незважаючи на негативні сторони цієї теорії, включаючи бажання зібрати надмірні кошти за рахунок податків.

Британський вчений Д. Мілль популяризував концепцію неоподаткованого мінімуму, що сприяло створенню поля податків. Його ідеї підтримували створення певного діапазону доходів, який не можна оподатковувати, оскільки фізична присутність платника податків має вирішальне значення для його існування. Д. Мілю приписують створення таксономії послуг. Ця теорія стверджує, що платники податків повинні вносити ту частину свого доходу, яка призначена для компенсації державі умов або послуг, які він надав або створив. У продовженні обговорення думок про теорію послуги також є обговорення теорії задоволення та атомістичної теорії, яка все ще знаходиться в стадії розвитку. У результаті теорію задоволення можна застосувати для розуміння того, що, сплачуючи податки, громадяни та інші учасники підприємницької діяльності отримують додаткові вигоди, окрім тих грошових та інституційних вигод, які вони вже отримують. Так, це нібито чиста питна вода, хороші дороги, власність тощо. Вважається, що послуги з охорони здоров'я, законодавства і порядку, внутрішньої і зовнішньої безпеки надаються державою за плату. Утримання армії та політичних структур має бути запорукою успіху та миру в країні, і те, і інше є зовнішніми по відношенню до структури платниками податків. Також протягом 18-19 століття французькі вчені виступали за введення єдиного податку на капітал. Однак ця

теорія не мала суттєвого, логічного пояснення в наукових працях цих вчених, як наслідок, вона не увійшла до податкових посібників чи poradників. Проте ми вважаємо, що це запровадило новий спосіб оподаткування, який зараз називається спрощеною системою оподаткування. Зрештою, основою є єдиний податок або єдиний податок для окремих суб'єктів господарювання. Вся сфера податків була побудована за допомогою гіпотез і теорій, які були виведені з усієї цивілізованої історії людства. Основою сучасної таксономії та теорії є попередня систематика та теорія наших попередників.

1.2 Доцільність та зміст оподаткування заробітної плати

Теоретична доцільність оподаткування обґрунтовується необхідністю забезпечення фінансових ресурсів для функціонування держави, регулювання економіки та досягнення соціальної справедливості. Основні аспекти доцільності оподаткування можна пояснити через різні економічні, соціальні та правові підходи. Ці підходи доцільно розділити на чотири аспекти – економічний, соціальний, правовий та морально-етичний. Характеризуючи економічний аспект виділяємо три основні напрямки його доцільності:

- Фінансування державних функцій;
- Регулювання економіки;
- Перерозподіл ресурсів.

Оскільки податки є основним джерелом доходів державного бюджету, вони використовуються задля фінансування усіх суспільних благ, а саме – науки і освіти, охорона здоров'я, оборона, соціальної інфраструктура, тощо [2]. За допомогою обов'язкових платежів держава має можливість регулювати базисними засадами та створювати правила гри вносячи необхідні корективи в законодавчу діяльність в частині економічного розвитку. Держава може стимулювати або стримувати певні економічні процеси – заохочувати інвестиції, зменшувати нерівність доходів чи обмежувати шкідливі для суспільства діяльності. Крім того оподаткування дозволяє перерозподіляти доходи від багатших верств населення до менш забезпечених через

фінансування соціальних програм.

Соціальний аспект доцільності оподаткування забезпечує дотримання принципу соціальної справедливості. Прогресивна податкова система сприяє зменшенню соціальної нерівності, забезпечуючи перерозподіл багатства. Також забезпечується соціальна стабільність суспільства. Оподаткування сприяє зменшенню економічної нерівності, що допомагає уникати соціальних конфліктів і підтримувати стабільність у суспільстві.

Не варта забувати і про правовий аспект оподаткування. Будь-яка діяльність чи то держави чи суб'єктів господарювання чи громадян має здійснюватись в межах діючого правового поля. Податки визначаються законодавством, і їх справляння гарантує функціонування держави відповідно до принципів правової держави. В Україні основним нормативним документом який регламентує діяльність у сфері оподаткування є Податковий кодекс України. Механізм оподаткування є державним інструментом як на макро так і на мікрорівні, який визначає обов'язок громадян і підприємств робити внесок у суспільний добробут.

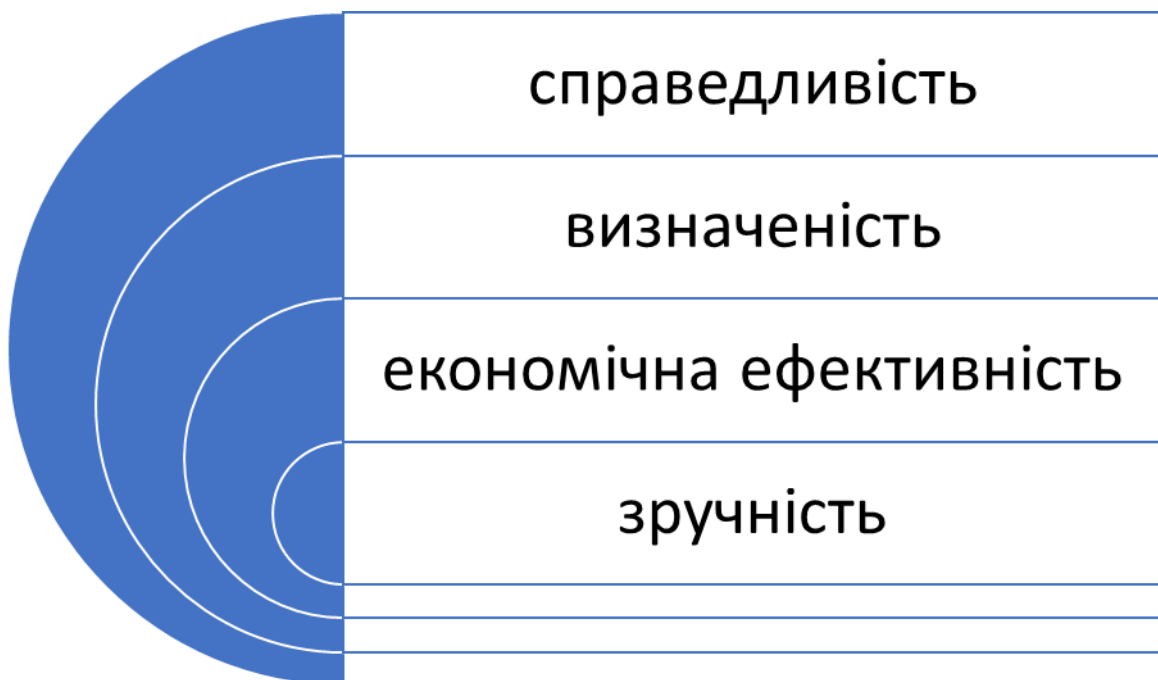

Рисунок 1.1 Принципи оподаткування А.Сміта [8].

Існує ще і морально-етичний аспект оподаткування. Податки є способом, за допомогою якого громадяни та бізнес роблять свій внесок у розвиток

суспільства. І таким чином завдячують державі за надані можливості та гарантії для успішного і безпечного функціонування. Система оподаткування забезпечує колективне фінансування суспільно важливих проектів – за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб які є податковимим агентами або найманими працівниками. Дотримання принципів оподаткування Адама Сміта (рис1,1) дозволяє державі підтримувати належний рівень суспільного добробуту та виконання власних функцій передбачених законодавством. Дотримання принципу справедливості вказує на те що податки мають бути пропорційними доходам і не більшими. Поняття визначеності, говорить, що сума, час і спосіб сплати податку мають бути чітко визначені наперед, тобто заздалегідь (хоча би у відносному еквіваленті). Сплата податків має бути зручною для усіх суб'єктів податкового права. Це стосується в першу чергу платника податків. Тобто, податки мають справлятися в час і спосіб, які є зручним для податкових агентів. як і будь-яка діяльність податки мають мати економічний ефект. Тобто, адміністративні витрати на збір податків не повинні перевищувати отриманих доходів від цього збору. Крім дотримання принципів оподаткування не варто забувати і про теорію Лаффера. Це американський учений-економіст, один із засновників теорії пропозиції. Внаслідок своїх досліджень він вивів залежність між сумою сплатою податків і зміни їх надходжень. Він побудував криву Лаффера яка показує, що за певних обставин, зниження податків може призвести до збільшення податкових надходжень. Надмірне ж оподаткування може знижувати стимул до праці та інвестицій, що негативно впливає на економіку та виводить фінансові ресурси за межі оподаткування. Таким чином, теоретична доцільність оподаткування полягає у досягненні балансу між інтересами держави, суспільства та платників податків, забезпечуючи стабільний розвиток та справедливість.

Оподаткування заробітної плати є одним з основних джерел доходів державного бюджету в більшості країн світу, в тому числі в Україні. Цей податок виконує цілий ряд важливих функцій. Опишемо їх стисло. Завдяки податкам з доходів фінансуються наука і освіта, сфера охорони здоров'я,

соціальні програми та інші сфери суспільного життя. У всіх розвинутих країнах світу застосовується прогресивна шкала оподаткування яка дозволяє перерозподіляти доходи від більш заможних верств населення до менш забезпечених. Україна у даному переліку відсутня, аджек уже 20 років у нашій державі діє одна ставка оподаткування податком на доходи фізичних осіб (надалі ПДФО) – 18% (табл.1.1).

Таблиця 1.1 Ставки ПДФОв Україні станом на 1.01.2024 року

Вид доходу	Ставка ПДФО	Норма ПКУ
Доходи, одержані, у тому числі, але не виключно у формі заробітної плати, інших заохочувальних та компенсаційних виплат або інших виплат і винагород, які виплачуються платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами	18%	п.167.1
Стипендія, яка виплачується учню, студенту, ординатору, аспіранту або ад'юнкту (в сумі перевищення над сумою місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помноженою на 1,4 та округленою до найближчих 10 грн.)	18%	п.165.1.26
Суми надміру витрачених коштів, отриманих на відрядження або під звіт, та не повернутих у встановлений строк	18%	п.170.9
Кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані платнику податку, оподатковуються за правилами для оподаткування спадщини (див. розділ "Спадщина")	0%, 5%, 18%	п.174.6
Проценти на поточний або депозитний банківський рахунок	18%	п.167.5.1
Дивіденди по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами – платниками податку на прибуток підприємств	5%	п.167.5.2
Дивіденди по акціях та/або інвестиційних сертифікатах, корпоративних правах, нарахованих нерезидентами, інститутами спільного інвестування, а також суб'єктами господарювання, які не є платниками податку на прибуток	9%	п.167.5.4
Дохід від продажу (обміну) не частіше одного разу протягом звітного року житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку, а також земельної ділянки або об'єкта незавершеного будівництва, та за умови перебування такого майна у власності платника податку понад 3 роки	не оподатковується	п.172.1
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного року одного з об'єктів рухомого майна (легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда,) не підлягає оподаткуванню (як виняток з попереднього)	не оподатковується	п.173.2
Іноземні доходи	18%	п.170.11.1

Примітка. Дані згідно Податкового кодексу України [21]

Однак, оподаткування заробітної плати має і свої недоліки:

- високі ставки податків можуть спонукати людей приховувати доходи або працювати неофіційно;
- занадто високі податки можуть демотивувати людей працювати більше і заробляти більше;
- податки можуть спотворювати економічні рішення людей та підприємств, наприклад, спонукаючи їх до вибору менш ефективних форм зайнятості.

Хоча практика застосування ПДФО у вигляді єдиної ставки в Україні теж показує бажання платників податків уникати оподаткування – хоча це одна з найнижчих ставок податків у Європі.

Чи доцільно оподатковувати заробітну плату? Це складне питання, яке не має однозначної відповіді. З одного боку, податки на доходи необхідні для функціонування держави. З іншого боку, надмірне оподаткування може негативно вплинути на економіку та добробут населення. Та все ж, на нашу думку, оподаткування заробітної плати є доречним платежем і має мати застосування – досвід застосування цього податку у всіх країнах ЄС та інших розвинутих країнах світу не заперечує цього. Але варто враховувати усі плюси та мінуси такого оподаткування щоби визначити найефективнішу і не фіскально обтяжуючу для конкретної країни алгоритм його застосування та адміністрування. Такими чинниками які впливають на визначення порядку оподаткування ПДФО є:

- рівень податкового навантаження;
- ефективність використання податкових надходжень;
- альтернативні джерела доходів бюджету;
- вплив на економічне зростання.

Рівень податкового навантаження визначає чи є податкове навантаження на заробітну плату надмірним. Ефективність використання податкових надходжень характеризується спроможністю фінансувати державні програми суспільно-економічного характеру. Методика застосування та ставки ПДФО

можуть змінюватись під впливом альтернативних джерел фінансування якщо такі існують і чим їх більше тим зменшуватись може швидше фіскальне навантаження від оподаткування заробітної плати. І останнє, на нашу думку, запитання на яке треба відповісти роздумуючи над застосуванням ПДФО – який вплив має оподаткування заробітної плати на економічне зростання в країні уцілому. Та все ж оподаткування заробітної плати є необхідним елементом будь-якої сучасної економіки. Однак, важливо знайти баланс між забезпеченням державних потреб і стимулюванням економічного зростання. Для цього необхідно постійно аналізувати існуючу систему оподаткування і вносити до неї необхідні зміни.

1.3 Методика економічних досліджень в оподаткуванні

У ході проведення досліджень з аналізу податкових надходжень можна виділити декілька груп кількісних методів, що мали використання в даний час на діючих суб'єктах господарювання.

Діяльність органів державної податкової служби з прогнозування податкових надходжень повинна розпочинатись з моніторингу можливого впливу різних чинників на розміри очікуваних фіскальних надходжень. Для цього доцільно застосовувати методи, відомі в статистичній теорії та економічному аналізі як методи елімінування. Наявність цих методів за отримання інформації про очікувані та фундаментальні показники, дозволять розрахувати вплив окремих чинників на результативний показник. До цих методів відносять: метод скоригованого показника, метод ланцюгових підстановок, метод відносних різниць, метод абсолютних різниць, тощо.

У контексті досліджень оподаткування, скоригований показник – це величина, отримана шляхом внесення певних змін до базового показника. Дані зміни потрібні для наступного розрахунків, а саме:

–Розрахунку індексу інфляції. Порівнюючи податкові надходження в динаміці, необхідно враховувати зміну вартості грошей в часі;

–Усунення впливу не основних чинників. Тобто, при аналізі впливу зміни податкової ставки на податкові надходження, потрібно усунути вплив змін обсягу економічної активності;

–Стандартизації показників. При порівнянні податкових систем різних країн або регіонів необхідно привести показники до єдиного знаменника;

Спосіб розрахунку скоригованого показника залежить від конкретної мети дослідження та вибраного методу коригування. Найчастіше використовуються наступні методи – дефляції, регресійного аналізу, стандартизації, аналізу ефективності податкових пільг, рівень податкового навантаження, вплив податкової політики на економічне зростання. При усуненні впливу інфляції базовий показник ділиться на відповідний індекс цін. За допомогою регресійного аналізу можна виявити залежність досліджуваного показника від інших чинників і скоригується його значення з урахуванням цих залежностей. Існує багато прикладів застосування скоригованих показників в оподаткуванні. Метод скоригованого показника є важливим інструментом в дослідженнях оподаткування. Він дозволяє отримати більш точні і релевантні результати, а також поглибити розуміння складних взаємозв'язків між податковою системою та економікою.

Наступний метод який використовується в дослідженнях оподаткування і в цій роботі зокрема – це метод ланцюгових підстановок. Метод ланцюгових підстановок – це один з найпоширеніших методів факторного аналізу в економіці, який дозволяє визначити вплив окремих чинників на зміну результативного показника. В контексті дослідження податків, цей метод дає змогу оцінити, як зміна кожного окремого фіскального платежу впливає на загальну суму податкових надходжень до бюджету. Суть методу полягає в послідовній заміні базової складової кожного із взаємодіючих чинників фактичною і в порівнянні результатів, які послідовно одержують при кожній такій заміні. Іншими словами, ми розглядаємо вплив кожного чинника окремо, розуміючи що всі інші залишаються незмінними. Основними перевагами даного методу над іншими типовими є простота та наочність. Даний метод

відносно простий у застосуванні і не вимагає складних математичних обчислень. Результати аналізу легко інтерпретувати і представити у вигляді таблиць або графіків, схем чи діаграм, що дозволяє більш якісно і зрозуміло віднестися до результатів оцінки. Крім того це допомагає зрозуміти, які саме чинники мають найбільший вплив на зміну податкових надходжень. Поряд із переваги існують і недоліки даного методу. А саме, метод передбачає, що чинники змінюються незалежно один від одного, що не завжди відповідає дійсності. Поряд з цим даний метод не дозволяє оцінити, як саме чинники взаємодіють між собою і впливають на результативний показник. В роботі ми використовували даний метод з метою:

- оцінки впливу зміни податкових ставок на податкові надходження;
- оцінки ефективності податкових пільг;
- виявлення причин зміни структури податкових надходжень;
- порівняння ефективності різних систем при оподаткуванні сільськогосподарських товаровиробників.

Таким чином, метод ланцюгових підстановок є корисним інструментом для дослідження податків, який дозволяє оцінити вплив окремих чинників на загальну суму податкових надходжень. Однак, при його застосуванні слід враховувати його обмеження і доповнювати його результати іншими методами аналізу.

Крім цього методу в роботі застосовувались окремі елементи кореляційного та регресійного аналізу. Це дозволяє розглянути вплив декількох змінних на надходження під іншим кутом. Через шлях який визначає незалежні перемінні, що найбільш прийнятні для відповідних даних ведеться пошук необхідних показників. Прогнозування перспективних змін джерела доходу, наприклад податку з доходів фізичних осіб та податку на прибуток підприємства забезпечується саме змінними величинами. Кореляційний аналіз займає чільне місце у визначенні щільності взаємозв'язку між чинними та результативними показниками, які знаходяться у функціональній залежності один від одного.

Якщо функціональний зв'язок, ми маємо змогу бачити, окремо і точно в кожному випадку, то кореляційний зв'язок проявляється лише в загальному явищі і потребує значної кількості досліджень. Кореляційний зв'язок є імовірнісний, в основі його знаходиться припущення. Він підтверджує факт про те, що аналізовані явища та процеси відбуваються в результаті певних імовірнісних закономірностей. Крім того, застосовані в роботі були і статистичні методи прийняття рішень щодо фіскального прогнозування податкових надходжень. Основними представниками цієї групи методів – є теорія ігор і теорія суспільного обслуговування.

Формалізуючи спірні ситуації чисто математично, їх можна представити як команд, кожна з яких переслідує єдину і кінцеву ціль –це перемога своєї команди при однозначній поразці команди суперника.

Одним із розділів теорії імовірності є теорія масового обслуговування. Дана теорія вивчає потоки вимог на обслуговування, які входять до системи з обмеженими пропускними імовірностями. Важливим напрямом використання даної теорії у фіскальній роботі може бути обґрунтування управлінських рішень. Система цих управлінських рішень повинна бути збалансована та ефективна, адже при її налагодженні запрацює і система обслуговування платників податків шляхом декларування доходів, подачі звітності, тощо [26].

Під час застосування даних математичних методів в фіскальному прогнозуванні в пригоді стануть електронні таблиці Microsoft Excel та Power Point. Врешті решт, одна із статистичних функцій “Тенденція” дає змогу передбачати обсяги фіскальних надходжень на основі використання лінійної апроксимації за методом найменших квадратів.

Імітаційні методи застосовуються тоді, коли змінні, які впливають на ситуацію, не логічні при дії простих аналітичних рішень. Імітаційне моделювання є поширеним явищем моделювання. Його реалізація забезпечується за допомогою сукупності математичних інструментів та спеціальних програмних продуктів та технологій. Результатом цього процесу є пошук процесів-аналогів, що дозволяють провести фактичне дослідження

структури та функцій в діалоговому режимі, а також провести оптимізацію окремих його складових.

Лінійне та нелінійне програмування забезпечуються – детерміновими методами досліджень операцій. Коли в наявності є багато взаємозв'язаних змінних і потрібно знайти чітке і остаточне рішення методи застосовують лінійне та нелінійне програмування. Одним із варіантів можливих використання цих методів є вибір оптимального завантаження фіскальних інспекторів та зменшення професійної міграції державних службовців.

Описані методи досліджень і прогнозування використовують спеціально розроблені програмні елементи. Комп'ютеризація та інформатизація фіскальних досліджень дає змогу орієнтуватись у виборі бази оподаткування. Крім цього це дозволяє врахувати максимально можливу кількість податкових ситуацій, які виникають в процесі бюджетному процесі. Для цього в даний час проводиться робота по уніфікації показників фіскальної звітності та перехід на електронний документооборот.

У вітчизняній практиці фіскального прогнозування і бюджетування широко застосовуються методи експертних оцінок. Базові засади якого ґрунтуються на використанні експертної статистичної інформації. За їх допомогою встановлюється ступінь складності і актуальності проблематики, визначається основні цілі і критерії діяльності. Також це дозволяє виявити важливі чинники і взаємозв'язок між ними, та запровадити найкращі альтернативи. Відомі два підходи для застосування праці експертів: індивідуальні і групові оцінки. За допомогою індивідуальних оцінок відбувається первинні спостереження та формується думку про явище та процес, а на підставі групових оцінок забезпечується багатофункціональне і ґрунтовне дослідження системи оподаткування як явища і з поданням конкретних рекомендацій в результаті багатфакторного аналізу.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА АНАЛІЗ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

2.1 Організаційна та фінансово-економічна характеристика агропромислового комплексу територіальної громади

Червоноградський район розташований у північній частині Львівської області, межує з Золочівським, Львівським та Горохівським районом Волинської області. Район в сьогоденні межах утворений в 2021 році. Колишній Радехівський район увійшов до складу Червоноградського району який внаслідок реформи об'єднав три райони області. Загальна площа Радехівської громади становить 716,1 км². Населення 35098 особа, з них 25348 - сільські мешканці, 9750-міські мешканці. До складу громади входить м. Радехів і 41 село. Територію Радехівського району перетинають шосейні шляхи Львів-Луцьк, Броди-Червоноград, Радехів-Берестечко, Вузлове-Буськ, Сокаль-Стоянів; залізничні колії Львів-Ковель, Львів-Рига. На території району рельєф рівнинний.

Сільське господарство на території Радехівської об'єднаної територіальної громади залишається другою за обсягами виробництва галуззю. Оперативні дані департаменту АПР Львівської ОВА свідчать, що у 2023 році загальний обсяг продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств громади склав 459,3 млн. грн., що на 0,5 млн. грн рівня 2022 року[11]. Це більше, ніж за 2022 рік, у тому числі в рослинництві – 330,9 млн грн, у тваринництві – 128,4 млн грн. По сільськогосподарським культурам: під урожай 2023 року висіяно 45 047 га. Аграрним підприємствам Червоноградського району надано фінансової допомоги з усіх рівнів на суму 15,3 мільйона гривень. Агропідприємствами району за I півріччя 2023 року вироблено 501 тону живого м'яса, що на 298 тонн більше відповідного показника 2022 року. Загальний обсяг молока за січень-червень 2023 року склав 635 тонн, що на 44 тони більше аналогічного періоду 2022 року [3].

Клімат території де розташована громада вважається середньоконтинентальним, з високою вологістю до 78%, м'якою зимою, теплим літом, без посухи. Середньорічна норма опадів 610-635 мм. Найбільша кількість опадів випадає в червні-липні, мінімум – взимку. Найбільш поширені типи ґрунтів: піщані, суглинисті та вулканічні. Ліси займають 31 млн. га (23,4% території держави). Найпоширенішими породами дерев є сосна і дуб (понад 60% площі лісів), бук (з Розточчя), граб, береза, вільха. Створення валової продукції сільського господарства в ціні 2022 року по всіх типах господарств за I півріччя 2023 року становить 128,5 млн. грн., що становить 24,1 від запланованих і прогнозованих показників на 2023 рік. У рослинництві в фермерських та інших типах сільськогосподарських формувань площа земель, відведених під посіви врожаю 2023 року, становить 26489 га, що на 81 га більше, ніж у 2022 році. Також зросла площа земель, відведених під органічне сільське господарство, до 1313 га, що на 15 га більше попереднього періоду. Питома вага Червоноградського району у виробництві сільськогосподарської продукції Львівської області становить 15,36%, що є фактично другим показником в області. У розрізі галузей 13,91% продукції рослинництва та 9,60% продукції тваринництва [6]. З цього можна зробити висновок, що основна частина економіки району присвячена сільському господарству, переробці та розподілу її продукції. Є вигідні природні та економічні аспекти такого зростання. Агропромисловий комплекс — це міжгалузевий комплекс, який побудований на основі виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Основою його зростання є сільське господарство. Сільськогосподарська галузь постачає матеріали для легкої та харчової промисловості району, забезпечує населення продуктами харчування, тощо. З цього можна зробити висновок, що одне з ключових ролей у народному господарстві відводиться саме сільському господарству. Є вигідні природні та економічні аспекти його зростання. Агропромисловий комплекс – це комплекс, що включає багато галузей, формується з виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. Основою його зростання є саме виробництво

сільськогосподарської продукції. Постачає матеріали для легкої та харчової промисловості району, забезпечує населення продуктами харчування. Оцінка змін у складі та структурі сільськогосподарських угідь району має вирішальне значення для розуміння його фінансово-економічного стану. Стійкість майна залежить від ефективності та ефективності фінансових ресурсів, вкладених в активи, тому для його оцінки насамперед необхідно зрозуміти склад, структуру та джерела його створення, а також причини його зміни. Особлива увага приділяється дослідженню причин поганого матеріального становища. Активи — це ресурси, отримані в результаті попередніх подій, їх використання має призвести до збільшення фінансових вигод у майбутньому. Аналіз динаміки і структури майна підприємств Радехівського територіальної громади представлено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки та структури активів сільськогосподарських підприємств Радехівського територіальної громади

Показник	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Зміни показника, 2023р. до 2021р.	
	млн.грн.	%	млн.грн	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%
Усього майна, в т.ч.:	750,354	100,0	867,849	100,0	978,456	100,0	228,102	130,3
Основні засоби і необоротні активи	243,865	32,5	246,469	28,4	282,773	28,9	38,908	115,9
Оборотні активи:	506,489	67,5	621,379	71,6	695,683	71,1	189,194	137,3
з них: матеріальні оборотні активи	140,297	27,7	214,375	34,5	265,750	38,2	125,453	189,4
Грошові кошти	127,128	25,1	133,596	21,5	128,005	18,4	0,877	100,7
кошти в розрахунках	183,956	36,3	216,615	35,1	198,269	28,5	14,313	107,7
Витрати майбутніх періодів	55,108	10,9	56793	8,9	103,659	14,9	48,551	188,1

Розглядаючи показники за окремими розділами балансу, можна відзначити, що загальна вартість майна сільськогосподарських формувань

громади збільшилась у 2023 р. на 228,102 млн. грн., або 30,3 %. Приріст вартості майна здійснювався у хаосному порядку. Якщо необоротні активи в оцінці за залишковою вартістю зросли на 15,9 %, то оборотні активи навпаки зросли на 37,3 %.

Аналіз динаміки складу оборотних активів показує, що в сільськогосподарських формуваннях громади відбулися певні зміни. Так, матеріальні оборотні активи зросли на 89,4 %. Частка грошових коштів у загальному розмірі активів зростає з 127,128 млн. грн. у 2021 р., до 128,005 млн. грн. у 2023 р., а сума коштів в розрахунках навпаки збільшилась на 14,313 млн. грн. [7]. Цей факт позитивно характеризує район і погіршує його можливості щодо забезпечення нормальної підприємницької діяльності в сфері здійснення розрахунків з постачальниками.

Отже, за досліджуваний період відбулося незначне зростання виручки від реалізації на 13,6%, збільшення суми оборотних активів сільськогосподарських формувань громади на 11,336 млн. грн., це свідчить про збільшення суми власних оборотних коштів, що є наслідком покращення фінансової стійкості.

А це значить, що у сільськогосподарських підприємствах громади відбулося зростання доходів, що є сприятливим розвитком їхньої діяльності, що призводить до зменшення потреб у джерелі фінансових ресурсів. Аграрні формування Радехівської громади відчувають незначне скорочення оборотності оборотних коштів у співвідношенні з оборотністю активів, що збільшує попит на додаткові кошти та не дозволяє господарствам вивільняти частину своїх оборотних коштів. Визначено фінансовий стан сільськогосподарських підприємств у короткостроковому періоді за показниками ліквідності та платоспроможності. Вони, як правило, демонструють свою здатність щодо своєчасної та повної сплати короткострокових зобов'язань перед кредиторами. Короткострокова заборгованість суб'єктів господарювання, як правило, включається до пасивної частини балансу, погашається різними способами, найчастіше шляхом ліквідації будь-яких активів, у тому числі необоротних активів суб'єктів господарювання, які діють як забезпечення такого боргу. Що

стосується ліквідності та платоспроможності сільськогосподарських суб'єктів господарювання як складових їх поточного фінансового стану, то з аналізом, зокрема, їх здатності розраховуватися з кредиторами за поточними операціями, доцільно було б відобразити поточні активи та поточні зобов'язання. Незважаючи на те, що насправді ці два поняття дуже тісно пов'язані, терміни ліквідність і платоспроможність не є синонімами. Основним критерієм оцінки фінансового стану є платоспроможність. Це здатність суб'єктів господарювання повністю й точно сплачувати свої зобов'язання — усі борги в установлені терміни або на погоджених умовах. Це відоме як минулий період, на певну дату або як майбутній шанс погасити поточні короткострокові зобов'язання в необхідні терміни. Компанії можуть бути більш-менш ліквідними, оскільки поточні активи складають різноманітний оборотний капітал, деякі з яких можна легко реалізувати, тоді як інші не так легко погасити зовнішній борг.

Ліквідність означає легкість, з якою їхні активи можуть бути продані або конвертовані в готівку для погашення всіх боргів, коли вони настануть. Вища частка оборотного капіталу у формі коштів і короткострокової дебіторської заборгованості допомагає визначити фірму як відносно більш ліквідну, ніж фірма, яка зберігає запаси як основну частину свого оборотного капіталу. Ліквідність – це здатність фірми вчасно розплачуватися за своїми поточними зобов'язаннями. Це означає, що економіка є ліквідною, якщо вона може погасити свої короткострокові зобов'язання за рахунок поточних активів. Основні активи також не можна конвертувати в погашення поточних боргів, оскільки вони служать забезпеченням довгострокових інвестицій і є твердими активами, які потрібно позбутися протягом короткого періоду. Коефіцієнти платоспроможності та ліквідності сільськогосподарських підприємств Радехівської громади в цілому розраховані за поданою таблицею 2.2.

Аналіз показників платоспроможності сільськогосподарських підприємств Радехівської громади показує, що розраховані показники відповідають загальноприйнятим оптимальним значенням. Таким чином, станом на кінець

2021 та 2023 років вони могли б сплатити лише 0,035 та 0,762 зобов'язань найвищого пріоритету наявними коштами. Є незначне відхилення від рекомендованих значень щодо загальної ліквідності; бажані значення 2 або вище в регіоні. До кінця 2023 року ліквідні кошти в розпорядженні в достатній мірі задовольняють всю товарну заборгованість і поточні зобов'язання, кількісно визначені в середньому 2,48. Крім того, здається, що спостерігається тенденція до зростання більшості показників, які були відстежені. Отже, підсумовуючи всі ці розрахунки, можна було б цілком справедливо сказати, що баланс району є достатньо ліквідним. Він має достатні джерела фінансування для «покриття» поточних активів. Тобто, в сільськогосподарських формуваннях громади відбувся процес збільшення грошових потоків, що є позитивною тенденцією в їхній діяльності та призводить до зменшення необхідності залучення фінансових ресурсів.

В сільськогосподарських підприємствах Радохівської громади відбувається незначне уповільнення оборотності оборотних активів, за рахунок зниження коефіцієнта оборотності активів, що збільшує потребу в залученні додаткових коштів і не дає змогу господарствам вивільняти частину оборотних коштів.

Фінансовий стан аграрних підприємств у найближчій перспективі оцінюється показниками ліквідності та платоспроможності. Вони в загальному вигляді характеризують їхню спроможність своєчасно і в повному обсязі здійснювати розрахунки за короткостроковими зобов'язаннями перед контрагентами. Короткострокова заборгованість підприємств, що відокремлена у відповідному розділі пасиву балансу, погашається різними способами, зокрема забезпеченням такої заборгованості можуть виступати будь-які активи підприємств, у тому числі необоротні.

Ведучи мову про ліквідність та платоспроможність аграрних підприємств як характеристики їхнього поточного фінансового стану і оцінюючи, зокрема, їхні потенційні можливості розраховуватися із кредиторами за поточними операціями, цілком логічним є представлення оборотних активів та пасивів.

Незважаючи на те, що на практиці поняття ліквідності та

платоспроможності тісно взаємопов'язані, вони не є тотожними. Основним критерієм для визначення фінансового стану є платоспроможність підприємств. Це здатність підприємств впевнено сплачувати всі свої боргові зобов'язання згідно з встановленими строками або відповідно до договірних умов. Це визначають за минулий період, на чітку дату або як майбутню можливість розрахуватися у необхідні терміни за існуючими короткостроковими зобов'язаннями.

Підприємства можуть бути ліквідними в тому чи іншому ступені, оскільки до складу поточних активів належать різноманітні оборотні кошти, серед яких є як ті, що швидко реалізуються, так і ті, що важко реалізуються в цілях погашення зовнішньої заборгованості.

Ліквідність – це спроможність підприємств перетворювати свої активи в гроші для покриття всіх необхідних платежів по мірі настання їхнього терміну. Підприємства, оборотний капітал яких складається переважно з коштів і короткострокової дебіторської заборгованості, вважаються більш ліквідними, порівняно з підприємствами, оборотний капітал яких складається з запасів.

Здатність підприємств своєчасно платити по своїм короткостроковим зобов'язанням називається ліквідністю. Тобто господарство вважається ліквідним, якщо в змозі виконати свої короткострокові зобов'язання, реалізуючи поточні активи. Основні засоби не є джерелами погашення поточної заборгованості підприємств, оскільки вони грають специфічну роль в процесі виробництва, а також через складні умови їх строкової реалізації. Розрахунок показників платоспроможності та ліквідності аграрних господарств Радехівської територіальної громади розглянемо у табл. 2.2. Аналіз показників платоспроможності сільськогосподарських підприємств вказує, що розраховані коефіцієнти відповідають загальноприйнятим оптимальним значенням. Так, станом на кінець 2021 та 2023 років, вони можуть негайно за рахунок наявних грошових коштів погасити відповідно лише 0,035 та 0,762 найбільш термінових зобов'язань. Невелике відхилення від рекомендованих значень спостерігається щодо коефіцієнту загальної ліквідності

Аналіз фінансової стійкості підприємства є досить важливою характеристикою його діяльності та фінансово-економічного стану. Він характеризує результат їх поточного, інвестиційного та фінансового стану, містить необхідну інформацію для потенційних інвесторів.

Таблиця 2.2– Показники ліквідності і платоспроможності господарств Радехівського територіальної громади за 2021-2023 рр.

Найменування коефіцієнтів	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни показника 2023 р. до 2021 р.	
				млн. грн.	%
Оборотні активи, всього	506,489	621,379	695,683	189,194	137,3
в т.ч., товари	52,125	121,81	171,494	119,369	329,1
готова продукція	88,172	92,565	94,256	6,084	106,9
кошти в розрахунках	183,956	216,615	198,269	14,313	107,7
Грошові кошти	127,128	133,596	128,005	0,877	100,7
Витрати наступних періодів	55,108	56,793	103,659	48,551	188,1
Поточні зобов'язання	280,817	398,387	236,564	-44,253	84,2
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,043	0,075	0,070	0,027п	-
Коефіцієнт швидкої ліквідності	2,173	1,887	2,524	0,351п	-
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,878	3,014	3,960	1,081п	-
Коефіцієнт критичної ліквідності	2,703	2,929	4,141	1,439п	-
Коефіцієнт мобільності активів	0,675	0,716	0,711	0,036п	-
Коефіцієнт співвідношення активів	2,076	2,525	2,460	0,384п	-

Крім того, це відображає здатність підприємств також відповідати за своїми борговими зобов'язаннями та нарощувати економічний потенціал. Фінансова стійкість - це спроба постійно стабілізувати перевищення доходів

над витратами. При вільному маневруванні фондами підприємств та ефективному їх використанні ведуть безперервне виробництво та розширене відтворення, що забезпечує продовження та розширене відтворення виробництва, при вільному маневруванні фондами підприємств, при цьому використовуються різні коефіцієнти, які базуються на фактичних показниках господарської діяльності за підприємств. Наприклад, коефіцієнт маневреності власних коштів можна розрахувати як коефіцієнт відповідності між оборотним і власним капіталом. Чим кращий фінансовий стан підприємств, тим вищий цей показник. Найвигіднішою цінністю є єдність, яка забезпечує більшу операційну гнучкість використання власних ресурсів.

Коефіцієнт покриття довгострокової заборгованості визначається відношенням суми довгострокової заборгованості до довгострокового капіталу. Коефіцієнт автономії показує частку власного капіталу власників від загальної суми авансованих коштів. Чим вищий цей показник, тим більш фінансово стійкими і менш залежними від кредиторів будуть компанії. Власний капітал повинен перевищувати половину всіх фондів. Протилежністю коефіцієнту автономії є коефіцієнт фінансової залежності, який зростає з часом і показує збільшення частки позикових коштів у фінансових компаніях і навпаки. Співвідношення позикових і власних коштів - Яка частина діяльності компанії буде фінансуватися за рахунок позикового капіталу? Оцінка коефіцієнтів, розрахованих у таблиці 2.3, дозволяє зробити загальний висновок щодо фінансової стійкості підприємств ОТГ. Таким чином, ми зможемо проаналізувати майже всі коефіцієнти в цілому та дати загальний висновок про фінансовий стан суб'єктів господарювання. З іншого боку, коефіцієнт незалежності зріс на 0,05 пункту порівняно з 2021 роком, що означає збільшення частки власного капіталу у 2023 році порівняно із загальною вартістю активів. Коефіцієнт структурної заборгованості знизився з 0,23 до 0,180 за розрахунком на 2023 рік на - 0,054 пункту. Величина коефіцієнта фінансової залежності, однак, знизилася на 0,087, але інтерпретується як гарна прикмета, яка показує, що компанії менш залежать від зовнішніх джерел

фінансування для задоволення своїх фінансових потреб. Цей коефіцієнт зріс на 0,56 і, таким чином, свідчить про збільшення ролі власного капіталу та позикового фінансування сільськогосподарських операцій, тоді як коефіцієнт боргу знизився на 0,14. Можна зробити висновок, що в агроформуваннях залучення кредитного капіталу є нижчим порівняно з фінансуванням їх діяльності. Агрофірми Радехівської територіальної громади мають дефіцит власного капіталу для ведення розширеної господарсько-фінансової діяльності.

Таблиця 2.3 - Оцінка показників фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств Радехівської територіальної громади

Коефіцієнтні індикатори	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни показника (+/-)
Коефіцієнт автономії	0,76	0,76	0,82	0,05
Коефіцієнт фінансової залежності	1,30	1,31	1,21	-0,09
Коефіцієнт фінансового ризику	0,30	0,31	0,21	-0,09
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,57	0,62	0,64	0,07
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,23	0,23	0,18	-0,05
Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів	0,30	0,31	0,21	-0,09
Коефіцієнт структури залученого капіталу	0,20	0,15	0,25	0,05
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	0,94	0,95	0,94	-
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,26	3,20	4,56	1,30

Основою, на якій це можна зробити, є тенденція до зниження коефіцієнтів, що вимірюють використання власного капіталу. Діловий ризик являє собою очікування, що частина або всі інвестиції не будуть відшкодовані.

Зовсім тому, що вони встановлюють найкраще співвідношення темпів зростання основних показників і розробляють як проміжні, так і кінцеві результати для підприємств.

Фінансова діяльність у більш загальному розумінні — це всі операції та заходи, за допомогою яких фірма виходить на ринки продукції, праці та капіталу. Таким чином, це означає виробничі та господарські операції суб'єктів господарювання. Найсуттєвішими економічними категоріями, що характеризують фінансову ефективність діяльності на основі економічного обліку, є рентабельність. Рентабельність є одним із узагальнюючих показників економічної ефективності будь-якого підприємства. Він акумулює результати витрат, зайнятості трудових ресурсів, рівня реалізації продукції, управління та фінансового контролю тощо. Різні варіанти коефіцієнта прибутковості досить поширені у фінансовому аналізі чи моніторингу. Ймовірно, все це більш відносно, показуючи, на скільки одиниць прибутку більше. Іншими словами, при розрахунку коефіцієнта прибутковості завжди використовується прибуток як знаменник. Групові коефіцієнти рентабельності повною мірою відображають ефективність операційної, інвестиційної та фінансової діяльності компаній і відповідають цілям суб'єктів господарського кругообігу. Коефіцієнти рентабельності пояснюють кінцеві результати бізнесу більш повно, ніж прибуток, тому що їх значення відображає ефект відношення до використаних ресурсів. Вони застосовуються для аналізу операційної діяльності, а також механізму інвестиційної політики та питань ціноутворення. Рентабельність виробництва характеризує ефективність витрат на його випуск. По-перше, він визначає загальну прибутковість усіх проданих товарів шляхом порівняння валового прибутку від продажів із загальними витратами на продукти. Фондовіддача розраховується відношенням чистого прибутку підприємства до середньорічної вартості активів і характеризує для підприємства ступінь ефективності використання активів. Рентабельність активів є досить складним показником, який дозволяє контролювати результати основної діяльності суб'єкта господарювання. Коли чистий прибуток і активи адекватно

відображені, рентабельність не менше 15% вважається ефективною та економічною. Саме рентабельність — це є фінансовий коефіцієнт, що відображає ефективність використання особистого капіталу. Він вимірюється відношенням чистого прибутку до середньорічної вартості капіталу та відображає прибуток від інвестицій у формі капітальних витрат. Таким чином, якщо чистий прибуток і дохід до % та власного капіталу позитивні, то згаданий показник принаймні 20% вважається задовільним. Рентабельність основного капіталу — показник рентабельності основних фондів підприємств, який розраховується шляхом порівняння прибутку з власним капіталом. Операційна рентабельність проданих товарів також відома як чиста рентабельність проданих товарів з точки зору і як відношення прибутку підприємства до загального отриманого доходу. Давайте виміряємо операційну та чисту прибутковість ROs-продажу товарів. І показник прибутку підприємства, що відповідає прибутку від загального отриманого доходу. Операційна рентабельність продажів показує чистий прибуток, який надходить від кожної одиниці проданої продукції, тобто підприємства можуть отримувати не просто дохід від продажів, а прибуток. Рентабельність сільськогосподарських підприємств Радехівської територіальної громади розглянемо в табл. 2.4. З даних табл. 2.4 відображає величину зростання чистого прибутку з 445,8706 млн. грн і визначає кращі виробничі відносини, що існують як у сфері виробництва, так і у сфері обміну. Таке зростання свідчить про те, що підприємства отримують достатній обсяг прибутку. При незначному збільшенні рентабельності продукції на 2,63%, можна зробити висновок, що відбулося збільшення доходу від виробництва з супутнім зниженням собівартості продукції, отже, підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств. Таким чином можна провести аналіз фінансових результатів сільськогосподарських підприємств Радехівської територіальної громади. Серед сільськогосподарських формувань дванадцять заробляють гроші як безперервне підприємство в кожному з трьох фінансових років, що розглядаються, а решта ні. Маржа прибутку більш-менш зберігається протягом

останніх трьох років і становить близько 30%.

Аналізуючи дані наведені у табл.2.4 – бачимо чиста рентабельність продажу постійно зростає протягом трьох останніх років і у 2023 році досягла показника – 33,67%. Аналогічно зростають і інші показники рентабельності діяльності та капіталу.

Таблиця 2.4 - Розрахунок показників рентабельності сільськогосподарських підприємств Радеківської територіальної громади

Найменування	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Зміни показника (+;-)
Сума чистого прибутку, млн.грн.	455,870	645,895	726,845	270,975
Рентабельність продукції,%	32,15	33,48	34,78	2,63
Рентабельність активів,%	24,58	25,98	36,89	12,31
Рентабельність основного капіталу,%	22,43	24,69	25,78	3,35
Рентабельність власного капіталу,%	31,88	32,58	33,68	1,80
Операційна рентабельність продажу,%	34,65	35,79	36,64	1,99
Чиста рентабельність продажу,%	31,77	32,48	33,67	1,90
Валова рентабельність продажу,%	10,55	11,47	13,88	3,33

Це свідчить, що попри війну сільськогосподарське виробництво є напрочуд ефективна галузь діяльності з точки зору отримання прибутку та зростання рентабельності діяльності у цілому. Хоча варто відзначити що є галузі діяльності де вітчизняним товаровиробникам достатньо проблематично конкурувати із відносно дешевим імпортом – особливо – свинини. Саме тому, господарства які спеціалізуються на вирощуванні свиней і мають проблеми із реалізацією та рентабельністю загалом. Наочний приклад – діяльність СТЗОВ Прогрес, як профільного господарства з вирощування свинини.

Збитковість господарства виникла внаслідок неефективної діяльності в тваринницькій галузі, через падіж молодняка ВРХ та нерентабельні ціну на

реалізація м'яса поголів'я свиней. Розглянемо результати фінансово-господарської діяльності за 2021-2023 роки у розрізі 13 господарств які звітуються перед відділом АПР у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка фінансових результатів сільськогосподарських підприємств Радехівської територіальної громади, млн.грн.

Найменування	Роки			Зміни показника 2023 до 2021, %
	2021	2022	2023	
Чистий дохід	1837,375	2132,573	2265,668	121,9
Собівартість	1689,255	1985,115	2086,158	122,1
Валовий прибуток	148,120	147,458	179,510	121,9
Інші операційні доходи	515,104	545,124	743,501	144,3
Інші операційні витрати	24,197	43,929	91,730	379,4
Прибуток від опер. д-ті	639,027	648,653	831,281	130,1
Інші фінансові доходи	45,700	43,222	51,248	112,1
Інші фінансові витрати	228,857	45,980	155,684	68,0
Чистий прибуток	455,870	645,895	726,845	159,4
Рівень рентабельності, %	27,0	32,5	34,8	130,6

Оцінимо результати фінансово-економічної діяльності сільськогосподарських формувань у Радехівській територіальній громаді за 2023 рік шляхом аналізу основних фінансових критеріїв які визначають фінансовий результат (табл. 2.6). Оцінка діяльності проведена з розрахунку тринадцяти господарств Радехівської територіальної громади району, з яких дванадцять господарств отримали у 2023 прибуток а одне господарство було збиткове – СТЗОВ Прогрес 73,517 млн.грн.

З усіх прибуткових господарств найнижчим є рівень рентабельності у СТЗОВ ім. Шевченка– 11,8. Хоча прибутки самі є досить значними як у СТЗОВ Шевченка –18,465 млн.грн. Найбільшими прибутками у 2023 році у

Радехівському районі відзначаються ПП Західний Буг – 331,666 млн.грн, ТзОВ «Родючий лан» – 132,874 млн. грн, ТзОВ Бізнес вектор – 130,156 млн.грн.

Аналізуючи показники можна побачити, що всі вони мають тенденцію до зростання хоча і є невеликими. Це відбулося в основному за рахунок повільного зростання обсягу чистого прибутку.

Таблиця 2.6 – Фінансові результати сільськогосподарських підприємств Радехівської територіальної громади у 2023 році, млн.грн.

Сільськогосподарське підприємство	Дохід від реалізації	Собівартість продукції	Прибуток, збиток	Рентабельність, %
СТзОВ ім.Шевченка	173,645	155,180	18,465	11,8
СТзОВ Прогрес	837,630	911,147	-73,517	-8,7
ПАФ ім. Шашкевича	158,775	115,245	43,530	37,7
ПАФ Хлібодар	85,594	53,159	32,435	61,0
СТзОВ Ордів-Агро	42,312	28,156	14,156	50,3
ТзОВ Щуровичі	45,033	27,526	17,507	63,6
ДПДГ Радехівське	44,948	26,456	18,492	69,9
ТзОВ Ремагросервіс	63,258	33,115	30,143	91,0
ТзОВ В.Д.С. Агро	23,013	19,495	3,518	18,1
ПП Західний Буг	756,741	425,075	331,666	78,1
ТзОВ Агро-Радехів	36,338	8,918	27,420	307,1
ТзОВ Бізнес-вектор	256,148	125,992	130,156	103,3
ТзОВ Родючий лан	289,568	156,694	132,874	84,8
Разом по ОТГ	2813,003	2086,158	726,845	34,8

Підсумовуючи оцінку результатів діяльності, констатуємо, що діяльність сільськогосподарських підприємств Радехівської територіальної громади є достатньо рентабельною – 34,8% уцілому.

2.2 Оцінка порядку оподаткування підприємств агропромислового

комплексу

Доцільність податкової роботи була описана багатьма вченими та дослідниками, і це дозволяє зрозуміти визначення поняття. Проте, на нашу думку, при розгляді цього питання важливо орієнтуватися на основоположні принципи податкового законодавства та адміністрування податків, до цих принципів відносяться основні податки з даного предмета, які сплачують сільськогосподарські організації. Податковою дисципліною прийнято вважати послідовне, своєчасне і законне виконання правил громадської та державної поведінки, встановлених нормами права та інших суспільних правил. Підсумовуючи ідеї, представлені в літературі, можна сказати, що дисципліна - це точне, відповідне і послідовне виконання правил і обов'язків. Дисципліна — це особлива форма поведінки, яка сприяє узгодженості в поведінці індивідів щодо їх колективних і соціальних зусиль, а також свого стану. Але повне або часткове невиконання обов'язків платника податків щодо обов'язкових платежів є не лише порушенням законодавства, а й порушенням дисципліни. Як наслідок, податкову дисципліну слід вважати точною, доцільною та відповідною до норм Податкового кодексу України. Крім того, робота, пов'язана з податками, передбачає забезпечення належного розрахунку та подання звітності. Податковий кодекс України містить визначення платників податку, операції, базу та ставки оподаткування, перелік оподатковуваних та неоподатковуваних операцій, особливості оподаткування експорту та імпорту, поняття фіскального векселя, порядок ведення бухгалтерського обліку.

Сільськогосподарські формування які розташовані на території Радохівської територіальної громади сплачують наступні податкові платежі – єдиний податок 4 групи спрощеної системи, ПДВ, екологічний податок, податок на майно відмінне від земельної ділянки, орендну плату за землю, ПДФО, ЄСВ, військовий збір [9]. З точки зору фіскальної ефективності для бюджетів та фондів на першому місці за питомою вагою йде ПДВ. Найбільші суми сплаченого податку відносяться саме до цього платежу (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Динаміка сплати ПДВ господарствами Радехівської територіальної громади, млн.грн.

Податковий агент	Звітний період				Відхилення 4кв.до1 кв.2023р
	2023				Абсолютне, +/-
	I	II	III	IV	
ДПДГ Радехівське	64,785	77,789	86,789	99,586	34,801
ПАФ ім. Шашкевича	88,956	109,898	125,454	156,325	67,369
ПАФ Хлібодар	47,589	68,459	89,655	99,564	51,975
ПП Західний Буг	125,562	254,889	468,956	678,545	552,983
СТЗОВ ім.Шевченка	74,555	125,121	126,145	234,564	160,009
СТЗОВ Ордів-Агро	48,596	56,986	75,986	88,597	40,001
СТЗОВ Прогрес	56,895	78,956	88,965	109,562	52,667
ТЗОВ Агро-Радехів	56,586	78,568	96,547	111,458	54,872
ТЗОВ Бізнес-вектор	78,945	125,623	245,687	245,864	166,919
ТЗОВ В.Д.С. Агро	64,589	69,589	78,956	89,658	25,069
ТЗОВ Ремагросервіс	112,562	125,478	145,896	178,985	66,423
ТЗОВ Родючий лан	45,896	78,985	89,653	115,892	69,996
ТЗОВ Щуровичі	22,568	78,965	99,685	148,883	126,315
Всього	888,084	1329,306	1818,374	2357,483	1469,399

*Дані Червоноградської ОДПІ

Таким чином за 2023 рік сільськогосподарські підприємства Радехівської громади сплатили 2млрд, 357 млн, 483 тис.грн – ПДВ до державного бюджету. Динаміка сплати ПДВ є достатньо поступальною. Найбільшими платниками ПДВ як і усіх інших обов'язкових платежів є ПП Західний Буг і ТЗОВ Ремагросервіс – відповідно 125,562 млн.грн. і 112,562 млн.грн [10].

Наступним платежем для юридичних осіб за питомою вагою є єдиний податок. Усі сільськогосподарські формування у яких власна виручка від реалізації сільськогосподарської продукції є більша або рівна 75% від загальної суми валового доходу мають право адмініструвати цей платіж. У іншому ж випадку вони мають бути платником податку на прибуток підприємств. Для платників єдиного податку четвертої групи податок справляється із земель сільськогосподарського та/або водного призначення, у тому числі земель на договірних умовах. Проте право власності на землю та право користування нею мають бути оформлені та зареєстровані відповідно до закону. Додатково введено норму, яка визначала базу оподаткування платників четвертої групи: дані Державного земельного кадастру або Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Як наслідок, до розрахунку єдиного податку за 2023 рік включено лише земельні ділянки, права користування якими оформлено відповідно до норм земельного законодавства. Ставки єдиного податку четвертої групи у 2023 році такі: для ріллі, сіножатей і пасовищ ставку збільшено до 0,95%, а для тих, що знаходяться в гірській місцевості та на поліссі, тепер ставка становить 0,57%..

Для багаторічних насаджень ставка становить 0,57 %, а для тих, що знаходяться в гірській місцевості та Поліссі, ставка 0,19 %. Для земель водного фонду тепер ставка становить 2,43%. Порядок сплати єдиного податку четвертого рівня також відрізняється від попереднього ФСП. Періодом подання податкової звітності для платників єдиного податку четвертої групи є календарний рік (обчислюють суму податку за кожний рік станом на 1 січня та подають звіт не пізніше 20 лютого поточного року за місцезнаходженням платника податку). та місце розташування земельної ділянки).

З усіх господарств як розташовані в межах Радехівської територіальної громади усього сім суб'єктів підприємницької діяльності сплачують єдиний податок 4 групи. Шість господарств на загальній системі оподаткування. Сплата податку відбувається щомісячно до 25 числа місяця, що настає за останнім календарним днем звітного кварталу, у розмірах: у I кварталі— 10 %;

у II кварталі— 10 %; у III кварталі— 50 %; у IV кварталі— 30 %. Сплачується у місцевий бюджет за місцем розташування земельної ділянки (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Динаміки сплати єдиного податку у 2022-2023 роках, тис.грн.

Податкові агенти	Звітні періоди								+, 2023\2022 (IV)
	2022				2023				Абсолютне, +/-
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
ПАФ ім. Шашкевича	4,5	4,5	22,5	13,5	5,0	5,0	25,0	15,0	1,5
ПАФ Хлібодар	4,0	4,0	20,0	12,0	5,2	5,2	26,0	15,6	4,6
СТЗОВ ім.Шевченка	6,0	6,0	30,0	18,0	6,3	6,3	26,5	23,9	5,9
СТЗОВ Ордів-Агро	3,5	3,5	17,5	10,5	4,0	4,0	20,0	12,0	1,5
СТЗОВ Прогрес	3,7	3,7	19,5	10,1	4,1	4,1	20,5	11,8	1,7
ТЗОВ Родючий лан	2,8	2,8	14,0	8,4	2,8	2,8	14,0	8,4	-
ТЗОВ Щуровичі	6,4	6,4	32,0	19,2	6,4	6,4	32,0	19,2	-
Всього по району	30,9	30,9	155,5	91,7	33,8	33,8	164,0	105,9	14,2

Протягом 2023-2024 років динаміка сплати єдиного податку є стабільно позитивною для місцевого бюджету. Адже суми єдиного податку постійно зростають і у 2024 році склала – 337,5 тис.грн., що є на 28,5 тис. грн більше ніж у 2023 році. Зростання сплати єдиного податку відбулося за рахунок включення до складу сільськогосподарських формувань додаткових земель, а саме ріллі, на які були підготовлені належні документи на право власності.

2.3 Адміністрування ПДФО та інших платежів при оподаткуванні заробітної плати

Четвертий квартал 2023 року приємно здивував фіскалів: від сплати податку на доходи фізичних осіб (надалі ПДФО) до державного бюджету надійшли рекордні 140 млрд грн (рис.2.1).

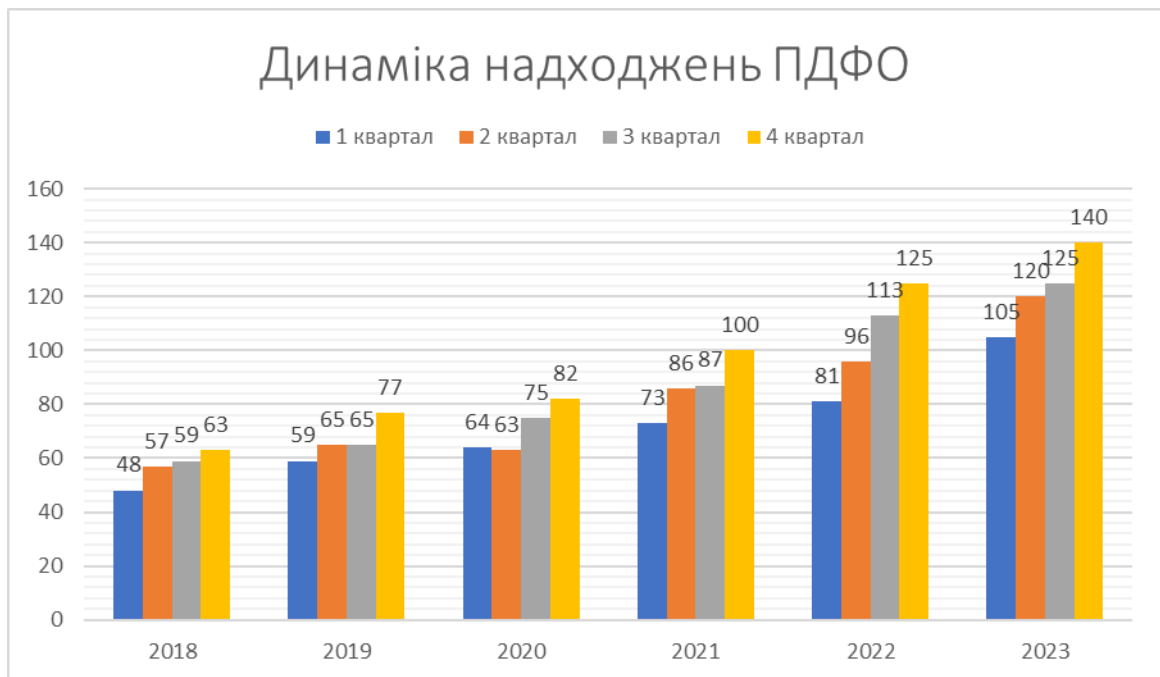

Рисунок 2.1 Динаміка надходжень ПДФО за 2018-2023 роки в Україні [11]

В Україні сплата ПДФО щороку зростає незважаючи на майже уже трьохрічну війну. Як свідчать дані openbudget.gov.ua, це удвічі більше, ніж у середньому збирали у 2021 році. З чим пов'язане збільшення обсягів відрахувань? У динаміці за шість останніх років чітко прослідковується тенденція до зростання сплати ПДФО. Це впершу чергу пов'язане із збільшенням розміру заробітної плати по усій території України.

На думку аналітиків та керівників парламентського комітету з питань фінансів, податкової та митної політики такі дії є наслідком "відбілювання зарплат" і субєкти підприємницької діяльності роблять це, аби уникнути фіскальних стягнень та перевірок. За даними Міністерства фінансів України у першому кварталі 2023 року 31,6 тис податкових агентів нарахували і сплатили ПДФО та ЄСВ з менших зарплат, ніж середні в регіоні. Починаючи з другого кварталу майже 20 тисяч підприємств підвищили зарплати, впершу чергу стосується приватних податкових агентів до рівня середніх по областях. Саме це дозволило додатково отримати майже 2,3 мільярда гривень ПДФО. В умовах безпрецедентного падіння економіки, саме суми ПДФО з початку 2022 року зростали швидше, ніж до цього. Хоча статистичні дані доводять що основне

зростання відбувається за рахунок відрахувань ПДФО у сфері оборони та грошовому забезпеченні дотичних до них сферах. За оцінками різних фінансових експертів близько половини усіх зарплат знаходяться поза межами оподаткування. Офіційні дані Інституту економіки та прогнозування НАНУ, надав інформацію, що тільки 27% економічно активних фізичних осіб отримують тіньові доходи. Як правило, про всі приховані ефекти: зарплати "в конвертах" і зарплатні підприємці, показували мінімальні заробітні плати для найманих працівників.

Офіційні дані про те, з яких доходів у вигляді заробітних плат нараховуються обов'язкові платежі оприлюднені були в Національній стратегії доходів в грудні 2023 року з посиланням на сайт Пенсійного фонду України. За цим даними у середині 2023 року МЗП 6 700 грн отримували 1,474 млн людей – 19,93% офіційно працюючих від загальної кількості. У зарплатному діапазоні від 6,7 тис грн до 100 тис грн ситуація протилежна: у цей діапазон потрапляють приблизно 90% від усіх вакансій на ринку і в той же час лише 79% від усіх зарплат, з яких платять податки. Також за інформацією Пенсійного фонду України, розмір близько 1% зарплат, з яких платять податки, перевищує 100 тис грн. Варто зазначити, що близько 400 тис. спеціалістів у сфері інформаційних технологій майже не попадають під оцінку рівня доходу, адже як правило їх позиціонують як суб'єктів підприємницької діяльності-фізичні особи, які не сплачують ПДФО а тільки єдиний податок. Найбільш імовірна причина – найвищі зарплати оголошують під час співбесіди і вони не вказані у вакансіях. Крім того, висококваліфікований персонал наймають не через оголошення на сайтах-агрегаторах. Також у вибірку майже не потрапляють айті-спеціалісти, для працевлаштування яких є профільні ресурси.

Надходження податку з доходів фізичних осіб до місцевих бюджетів у розрізі місяців 2023 року мав різнопланову динаміку. Як правило протягом усіх місяців крім останнього кварталу він мав позитивний баланс у порівнянні з 2022 роком, про що свідчать дані рис. 2.2. Це зумовлено, по-перше, зростанням відрахувань із заробітних плат у секторі оборони, по-друге, свою роль відіграло

збільшення нормативу зарахування ПДФО до місцевих бюджетів – з 60% до 64% з початку 2022 року. Але Законом України від 08.11.2023 3428-IX «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України» даний податок військових та осіб начальницького складу з 1 жовтня 2023 року було вилучено з місцевих бюджетів, що негативно вплинуло на приріст цього загальнодержавного податку в листопаді-грудні 2023 року.

Рисунок 2.2 Динаміка надходжень ПДФО до ОТГ у 2023 році [12]

Які перспективи ПДФО на майбутнє, тобто 2024-2025 важко сказати, адже йде війна і вона може внести достатньо суттєві корективи. Та все ж прогнозувати подальші зміни в системі оподаткування ПДФО вкрай складно через нестабільну ситуацію в країні. Однак, можна припустити, що мають відбутись певні зміни, а саме:

–Проведення ситуативної податкової реформи. В найближчі роки можна очікувати проведення податкової реформи, яка може торкнутися і системи оподаткування доходів фізичних осіб.

–Застосування прогресивного оподаткування. Ідея повернення до прогресивної шкали оподаткування залишається актуальною, але її реалізація

залежить від багатьох чинників.

– Удосконалення застосування соціальної податкової пільги.

Можливі зміни в механізмі надання соціальної податкової пільги для більш ефективного та справедливого розподілу податкового навантаження.

–Цифровізація системи. Процес цифрової трансформації податкової системи буде продовжуватися, що спростить процедури сплати податків та взаємодію платників з податковими органами.

В Україні з заробітної плати працівника сплачуються такі податки та збори:

– Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) за ставкою: 18%.

– Військовий збір за ставкою: 1,5%.Базою для оподаткування є нарахована заробітна плата після вирахування ЄСВ.

– Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) за ставкою 22% від нарахованої заробітної плати .

ПДФО застосовується до нарахованої заробітної плати за мінусом податкової соціальної пільги якщо така застосовується до платника податку. В Україні нарахування ПДФО здійснюється до усіх доходів якщо інше не передбачено законодавством. Так, в Україні існує податкова соціальна пільга (ПСП), яка дозволяє зменшити базу оподаткування ПДФО для окремих категорій працівників за умови, що їхня заробітна плата не перевищує певного порогу. Розмір податкової соціальної пільги (ПСП) може бути 3 розмірів :

–50% прожиткового мінімуму для працездатної особи на 1 січня звітного року.

Наприклад, у 2023 році прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 2684 грн, тому базова ПСП дорівнює: $2684 \times 50\% = 1342$ грн. Максимальна заробітна плата для застосування ПСП: 2,24 прожиткових мінімуми для працездатної особи. У 2023 році це: $2684 \times 2,24 = 6012,16$ грн. Якщо заробітна плата перевищує цю суму, ПСП не застосовується. Які бувають категорії податкових пільг. Перша це базова ПСП: 50% прожиткового мінімуму (застосовується до всіх, хто має право). Підвищена ПСП (150% або 200%)

надається окремим категоріям громадян, наприклад: 150%: для працівників, які мають дітей (одного чи більше), 200%: для інвалідів, осіб, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, та інших пільшовиків згідно ПКУ [21]. Таким чином при розрахунку ПДФО перш за все визначається чи може застосовуватись податкова соціальна пільга а тільки потім розраховується податок. Наприклад – заробітна плата -6000 грн. сума ПСП для звичайного працівника складає 1342 грн. база оподаткування ПДФО розраховується як різниця між 6000-1342 грн= 4658-база для нарахування ПДФО. До цієї суми 4658 застосовується ставка податку – 18% і визначається його абсолютна величина – 838,44- у нашому випадку. Таким чином, з заробітної плати 6000 грн, сума ПДФО складе -838,44 грн.

Розглянемо штатну ситуацію яка мала місце у липні 2023 р. комбайнеру СТЗОВ «Ордів -Агро» П. Смалюху нарахована заробітна плата за місяць - 24500,00 грн.

Розрахунок нарахувань і утримань:

1. Розраховуємо суму ЄСВ, який буде утриманий із зарплати працівника:
 $24500,00 \text{ грн.} * 22\% = 5390,00 \text{ грн.}$ – нарахування на фонд оплати праці.
2. Розраховуємо суму податку з доходів фізичних осіб (ПДФО):
- визначаємо базу оподаткування ПДФО для визначення ставок податку:
Нарахований дохід $24500,00 \text{ грн.} * 18\% = 4410,00 \text{ грн.}$ – утримання.
3. Розраховуємо суму військового збору:
 $24500,00 \text{ грн.} * 1,5\% = 367,5 \text{ грн.}$ – утримання.
4. Зарплата до виплати працівникові за червень 2023 р. становить:
 $24500 - 4410 \text{ (ПДФО)} - 367,5 \text{ (ВЗ)} = 19722,5 \text{ грн.}$

Як бачимо три платежі було нараховано на заробітну плату. Доцільно зазначити, ПДФО і військовий збір сплачується за рахунок доходу комбайнера, а сума ЄСВ сплачує підприємство з власних коштів.

У таблиці 2.9 узагальнено дані щодо нарахування та сплати ЄСВ підприємствами Радехівської територіальної громади на підставі даних Червонградської ОДПІ за період 2022-2023р.

Внаслідок отриманих оперативних даних які були у нашому розпорядженні можливо зробити висновок, що для Пенсійного та соціальних фондів які дотичні до оподаткування заробітної плати надходження протягом 2023 року суттєво зросли.

Таблиця 2.9 – Динаміки сплати єдиного соціального внеску окремими сільськогосподарськими підприємствами Радеківської МТГ, млн.грн.

Платники	Роки		Відхилення	
	2022	2023	Абсолютне	відносне
ПП Західний Буг	5,862	7,962	21,1	137,1
ПАФ Хлібодар	0,356	0,785	0,429	222,1
СТЗОВ Ордів-Агро	0,478	0,645	0,167	134,9
СТЗОВ Прогрес	0,036	0,124	0,088	333,1
ТЗОВ Щуровичі	0,785	0,865	0,080	110,1
ТЗОВ Родючий лан	0,458	0,658	0,200	143,6

*За оперативними даними Червоноградської ОДП

Як зазвичай, найбільшими платниками ЄСВ у районі є ПП «Західний Буг» який у 2023 році сплатив 76, млн. 962 тис.грн що на 37% більше рівня 2022 року. Достатньо великим платником ЄСВ є також – ПАФ «Хлібодар» – 785 тис.грн. і ПАФ «Щуровичі» – 865 тис. грн.

Другим платежем які сплачують фізичні особи з заробітної плати є військовий збір. Військовий збір утримується з фактичної зарплати у розмірі 1,5%. Цей збір введений під час війни шляхом доповнення 10 підпункту розділу XX Перехідних положень ПКУ другого 12. 2010 року № 2755-VI зі змінами та доповненнями. Водночас Законом України від 28 грудня 2014 року № 71-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» (далі – Закон № 71) [5]. Цей платіж набрав чинності з 01.01.2023 і надалі буде застосовуватись до закінчення військового стану в Україні щонайменше або до додаткового розпорядження Уряду і внесення змін до Податкового Кодексу України. Процес

оплати ініціюється фізичними особами, які є резидентами країни та отримують дохід як з рідних, так і з іноземних джерел. Додатково залучаються податкові агенти. Ставка військового збору завжди становить 1,5% від об'єкта оподаткування. З 2023 року увага зосереджена на оподаткуванні об'єктів, які не обмежуються трудовими та цивільними правовідносинами, лотерейною чи гральним бізнесом. Таким чином, до бази оподаткування включаються: доходи резидента: загальний місячний оподатковуваний дохід резидента; доходи з первинного джерела в Україні, які остаточно оподатковуються протягом періоду нарахування; іноземні доходи: доходи, отримані з інших країн, які оподатковуються протягом місячного періоду нарахування; Дохід нерезидента: загальний місячний дохід нерезидента. Дохід від місцезнаходження компанії в Україні підлягає оподаткуванню, як і дохід від походження компанії в Україні. Вони остаточно оподатковуються під час їх нарахування. Дохід з України – це будь-який дохід, отриманий резидентами або відвідувачами, у тому числі від будь-якої діяльності на території України, включаючи сплату винагород іноземним підприємствам, таких як відсотки, дивіденди, роялті та будь-який інший пасивний (інвестиційний) дохід від резидентів України. Додатково враховуються доходи від надання в оренду майна резидентам або відвідувачам, у тому числі рухомого складу, закріпленого за портами України. Також враховуються доходи від продажу рухомого та нерухомого майна, а також від відчуження корпоративних прав.

Доходи, отримані із зовнішніх джерел – це будь-які доходи, отримані резидентами, у тому числі від будь-якої діяльності, яка не є частиною митної території України, це: відсотки, дивіденди, роялті та будь-які інші форми пасивних доходів; спадщина, дарування, прибуток, винагороди та виконання трудових договорів за цивільним законодавством; надання в оренду резидентам майна, що не знаходиться в Україні, у тому числі продаж запасів до портів України; відчуження інвестиційних активів, у тому числі цінних паперів тощо. Інші джерела доходу, у тому числі будь-яка діяльність, яка здійснюється за межами митної території України або не підконтрольна органам нагляду.

Метою оподаткування фізичної особи-підприємця є сукупний оподатковуваний дохід, або дохід, розбіжності між загальним оподатковуваним доходом та документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю підприємця. Для особи, яка професійно займається незалежною роботою, оподатковуваним доходом є загальний дохід або чистий дохід цієї особи. невідповідність доходів документально підтвердженим витратам, необхідним для провадження певного незалежного від держави виду професійної діяльності. Слід враховувати, що якщо фізична особа не може отримати свідоцтво про реєстрацію у зв'язку з професійною незалежною діяльністю, об'єктом оподаткування є доходи, отримані від такої діяльності, але без витрат. Крім заробітної плати та інших грошових виплат, пов'язаних із цивільно-правовим договором платника податку, доходів від продажу майна або прав на майно, у тому числі роялті, доходів від операцій з майном, доходів від оренди чи договорів підземного майна, переважна більшість пасивних доходів, а також доходи від вигравів, призів та інших фінансових операцій.

Порядок нарахування, утримання та сплати військового збору до бюджету регламентує стаття 168 Цивільного кодексу. Податковий агент, який отримує доходи від платників, зобов'язаний утримувати комісію у розмірі 5% із загального доходу за ставкою 1,5%. Особа, яка отримує дохід від інших осіб, зобов'язана включити загальний дохід за відповідний рік у свою податкову декларацію, а також сплатити військові витрати за рік. Відповідальність за утримання та сплату податку з доходів і заробітної плати до бюджету несе роботодавець, який виплачує цей дохід платнику податку. З інших доходів платник податку несе відповідальність за сплату податку до бюджету. Наприклад, можна розглянути два різні варіанти погашення військового боргу: 1. Якщо дохід безпосередньо передається на податковий рахунок. Військовий збір повинен бути сплачений податковим агентом не пізніше виплати на доходи. Якщо податковий агент нараховує податок, але не сплачує його, то військовий збір, який підлягає утриманню з обчисленого податковим агентом доходу, підлягає перерахуванню до бюджету податковим агентом та строки,

визначені ПКУ за місячний податковий період, не пізніше 30 календарних днів, наступних за місяцем отримання доходу. Грошові суми з фонду оплати праці перераховуються до відповідного бюджету відповідно до місця розташування відокремленого підрозділу. Якщо зміна місця розташування пов'язана зі зміною району, суб'єкт господарювання до закінчення поточного бюджетного періоду подає звітність та сплачує військові витрати за попереднім місцем розташування. Оплата військових витрат, якщо такі є, розподіляється між фізичною особою та податковим агентом. Платник податку, який отримує дохід від іншої особи, крім податкового працівника, та іноземний дохід, зобов'язаний включити загальну суму цього доходу до річного оподаткованого доходу та подати податкову декларацію за результатами звітного податкового року разом зі сплатою податку. на цей дохід.

Особою, яка не є податковим агентом, вважається нерезидент або фізична особа, яка не має статусу суб'єкта підприємницької діяльності або не є особою, яка зареєстрована в державному органі як професійна особа, яка провадить самостійну діяльність. Крім того, фізичні особи повинні сплатити податковий борг, пов'язаний із річним звітом, до серпня наступного року.

Таким чином, фізична особа, яка отримує доходи не від податкового агента, зобов'язана сплатити військовий збір до 1 серпня року, що настає за звітним. зазначених у поданій нею податковій декларації, це необхідно. В результаті виплата заробітної плати як за першу, так і за другу половину місяця проводиться одночасно, гонорар утримується разом з усіма іншими обов'язковими утриманнями. На будь-якого податкового агента, який включає виплату доходу іншому платнику податків, буде накладено штраф у розмірі 25% під час сплати до бюджету або в податковий сезон. Такі ж дії, повторені протягом 1095 днів, призводять до накладення штрафу в розмірі 50% від загальної суми податку або сплати до бюджету. дії, вчинені втретє і більше протягом 1095 днів, тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 75 % суми податку, що підлягає нарахуванню та/або сплаті до бюджету. Так наприклад – заробітна плата бригадира тракторної бригади ТзОВ "Щуровичі" у 2023

становила 15650 грн.

Податкову соціальну пільгу не застосовуємо, бо при обчисленні військового збору базою нарахування є вся заробітна плата працівника. І вона не зменшується на суму податкової соціальної пільги, навіть, якщо працівник має на неї право. Така пільга буде застосована лише при обчисленні ПДФО.

Нарахований дохід 15650 грн.

Утримуємо ПДФО: $(15650 * 18\% = 2817$ грн.

Утримуємо військовий збір: $15650 * 1,5\% = 234,75$ грн.

Зарплата на руки $15650 - 2817 - 234,75 = 12598,25$ грн.

Виходячи із зібраних даних, можна побачити обсяги сплати військового збору із зарплат робітників у Радехівській МТГ (табл 2.10)

Таблиця 2.10 – Динаміки сплати Військового збору окремими сільськогосподарськими підприємствами Радехівської МТГ, тис.грн.

Платники	Роки		Зміни 2023/2022 р.	
	2022	2023	абсолютне	відносне
ТзОВ “Ремагросервіс”	373,7	398,7	25,0	106,6
ТзОВ “В.Д.С. Агро”	25,2	34,1	8,9	135,3
ПП “Західний Буг”	433,9	511,8	77,9	117,9
ТзОВ “Агро-Радехів”	25,7	28,8	3,1	112,1
ТзОВ “Бізнес-вектор”	45,1	47,5	2,4	105,3
ТзОВ “Родючий лан”	24,3	30,6	6,3	125,9

*За оперативними даними Червоноградської ОДПІ

Через це важко визначити, наскільки змінився обсяг нарахувань і виплат за тривалий період. Проте інформація в таблиці свідчить про позитивну динаміку щодо сплати військового збору. За результатами 2023 року ПП «Західний Буг» збільшив сплату ВЗ на 117,9% і сума становила 511,8 тис.грн., що є найбільшим показником у цілій Радехівській територіальній громаді серед усіх податкових агентів. З одного боку, військовий збір дає змогу збирати додаткові кошти до бюджету країни, які в майбутньому мають бути спрямовані

на військову діяльність, а з іншого — збільшує податкове навантаження на доходи громадян, яке раніше було значним. Податок на доходи фізичних осіб – загальнодержавний податок на доходи, отримані від фізичних осіб або нерезидентів, які оподатковуються відповідно до джерел доходів в Україні. Податковим кодексом України встановлено, що дохід - це загальна сума оподаткованого доходу від усіх видів діяльності протягом звітного періоду в грошовій, натуральній або віртуальній формах як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку.

Рис. 2.1 Об'єкт оподаткування податком на доходи фізичних осіб [28].

Платниками податку з доходів фізичних осіб є:

- громадянин України, який отримує доходи як з батьківщини, так і з-за кордону.
- фізична особа, яка не є резидентом України, але отримує доходи в Україні.
- податковий агент - юридична особа, яка здійснює самозайняту діяльність, фізична особа, яка представляє суб'єкта оподаткування та згідно з законом зобов'язана нараховувати, утримувати та сплачувати податки за рахунок коштів платника податків.

Базою оподаткування ПДФО є доходи з різних джерел, наявність яких

свідчить про податковий борг платника податку. Загальний оподатковуваний дохід - це будь-який дохід, який оподатковується платником податку протягом звітного періоду. Загальний оподатковуваний дохід – це загальний дохід, який підлягає оподаткуванню, включаючи як оподатковуваний дохід як частину загального річного доходу, так і дохід, який оподатковується по-різному. Загальний місячний оподатковуваний дохід - це загальна сума оподатковуваних доходів, отриманих протягом звітного податкового періоду. Річний оподатковуваний дохід дорівнює загальному місячному оподатковваному доходу плюс доходи з іноземних держав за цей звітний період; дохід фізичної особи, наприклад підприємця, отриманий від провадження господарської діяльності. Додатково враховується дохід фізичної особи, яка просто займається професійною діяльністю. Загальний місячний оподатковуваний дохід платника податку складається з доходів від найму, суми грошової заборгованості платника податку, визначеної згідно з умовами договору, а також інших доходів. При обчисленні доходу в будь-якій негрошовій формі базою оподаткування є грошова оцінка доходу, яка визначається звичайним способом, правила обчислення якого закріплені в Податковому кодексі, і помножена на коефіцієнт, який розраховується за такою формулою:

$$K = \frac{100}{100 - Cn} ,$$

де, К - коефіцієнт; Сп - ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування.

Також визначено перелік джерел доходів, які не включаються до загального місячного оподатковваного доходу платника податку: суми державної та соціальної допомоги, суми отриманих процентів за цінними паперами від Міністерства фінансів України та за боргом. зобов'язань НБУ, розміру збитків, завданих внаслідок Чорнобильської катастрофи, вартості нетермінових лікувально-профілактичних послуг, розміру грошового чи майнового утримання чи забезпечення військовослужбовців, яка оплачується за рахунок коштів бюджету або бюджетної установи. Згідно наказу НБУ №120

звіт заповнюється через 40 днів, наступних за останнім днем звітного кварталу. Якщо останній день строку подання податкового розрахунку припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку є день, що настає за вихідним або святковим днем. Це операційний день банку.

Таблиця 2.11 – Динаміка сплати ПДФО до бюджету підприємствами Радеківської МТГ району, тис.грн.

Платники	Роки		Відношення	
	2022	2023	абсолютне	відносне
ТзОВ “Ремагросервіс”	4484,7	4784,4	299,7	
ТзОВ “В.Д.С. Агро”	302,4	409,2	106,8	
ПП “Західний Буг”	5206,8	6141,6	934,8	
ТзОВ “Агро-Радеків”	308,4	345,6	37,2	
ТзОВ “Бізнес-вектор”	541,2	570,0	28,8	
ТзОВ “Родючий лан”	291,6	367,2	75,6	

*За оперативними даними Червоноградської ОДПІ

Дані форми 1ДФ свідчать про те, що в таблиці впорядковано порядок сплати ПДФО. Таким чином, за 2022-2023 роки спостерігається незначне зростання суб'єктами господарювання району суми сплати ПДФО. Як і попереднього року, найбільшу суму ПДВ внесло ПП «Західний Буг» – 6141,6 тис.грн. найменша сума ТзОВ «Агро-Радеків» - 345,6 грн. Як зазначалося раніше, це можна пояснити підвищенням заробітної плати в країні в цілому та на окремих підприємствах, а також збільшенням обсягів виробництва або розширенням потужностей, що викликало потребу в додатковій робочій силі. Загалом підвищення ставок податку на доходи фізичних осіб в області, ймовірно, буде зумовлене запровадженням ставок оподаткування окремих видів пенсій; збільшення кількості осіб, у тому числі вимушених переселенців та учасників антитероризму, які отримують допомогу через благодійні організації та фонди; зростання заробітної плати та доплат на окремих підприємствах.

3. ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РЕФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

3.1 Шляхи вдосконалення організації адміністрування прямого оподаткування

Створення справедливої та ефективної податкової системи – це складне завдання, яке вимагає комплексного підходу та врахування багатьох чинників. Ось кілька ключових напрямків податкової реформи, які можуть бути застосовані в Україні на підставі досвіду країн Європейського Союзу:

– Дієві принципи оподаткування повинні бути справедливими та ефективними. А це значить що обов'язкові платежі повинні розподілятися пропорційно до фіскальної спроможності податкового агента. На практиці у країнах Європейського Союзу це прогресивне оподаткування. Тобто це означає, що більш заможні верстви населення повинні сплачувати більшу частку податків на відміну від менш забезпечених громадян. В такому випадку податкова система має бути простою для розуміння та адміністрування, а також стимулювати економічну активність. Податкова система має бути прозорою. Усі правила та норми оподаткування повинні бути чіткими і доступними для громадськості. Часті зміни податкового законодавства створюють невизначеність для бізнесу та інвесторів. Тому система оподаткування повинна бути стабільною. З метою дотримання даних заходів необхідно здійснити чіткі кроки в межах податкової реформи.

На нашу думку, спрощення норм Податкового кодексу України має стати вирішальним кроком у реформі діючої системи оподаткування. Серед них – це зменшення кількості податків, пільг та винятків, що ускладнюють систему і створюють можливості для ухилення від сплати податків і тим самим порушуючи норми податкової дисципліни. Необхідним є і перехід на прогресивну шкалу оподаткування і це дасть змогу встановити більш високі ставки податку для доходів які перевищують визначені державою межі. Є податкові платежі за якими навпаки доцільно розширювати податкову базу –

податки на майно відмінне від земельної ділянки, тощо. Виведення «з тіні» ІТ-спеціалістів, які замість оподаткування заробітної плати сплачують єдиний податок – є шаленим резервом прихованих доходів для бюджетів усіх рівнів. Впровадження нових видів податків: Наприклад, податки на екологічно шкідливу діяльність або податки на фінансові операції в онлайн-мережах, у сфері онлайн-послуг, тощо. Разом з тим доцільно посилити контроль за дотриманням податкового законодавства. Адже фіскальна дисципліна є невідемним елементом дієвості фінансової системи вцілому.

Розвиток сучасних інформаційних технологій забезпечить органам державної податкової служби виявити податкові порушення. Визнається важливість розробки підходів та врахування наслідків цифровізації, поряд з іншими важливими завданнями, оскільки це один із основних способів забезпечення фінансової та фіскальної стабільності під час відновлення національних економік після пандемії. Цифрова трансформація податкового адміністрування є серйозною проблемою, вирішення якої призведе до значних позитивних змін з використанням потенціалу цифрових технологій та переваг наявних знань про податкові системи в усьому світі [24]. Ми вже маємо докази ефективності автоматизації податкового адміністрування та початку еволюційного зрушення до накопичення значних даних щодо визначення податкових зобов'язань у справедливий та прозорий спосіб. Це сприяє створенню нової системи відносин, яка базується на зборі та контролі податкових надходжень. Важливість цієї системи зростає внаслідок фіскальної політики відновлення після пандемії та подальшого розвитку національних економік. Тобто перехід на цифрове адміністрування податків стає необхідним через зміну макросередовища, правової підтримки та регулювання фінансових систем, фіскальної політики та податкового законодавства у відповідь на зростання поширеності цифровізації в усіх сферах економіки та подолання епідеміологічних наслідків пандемії. Теоретичні засади та негативні аспекти формування та розвитку податкової системи задокументовано у своїх наукових працях зарубіжними та українськими вченими. Проте в контексті цифрової

економіки занепокоєння щодо цифрової трансформації традиційних виробничих процесів і економічних відносин, появи нових форм економічної діяльності, присвячених глобальному віртуальному простору, створення нових цифрових активів і розвитку ринкової інфраструктури стали актуальними. За цих обставин виникає необхідність адаптивних змін податкової політики та регулювання, створення технологій та аналітичних інструментів, які сприятимуть підвищенню ефективності податкового адміністрування. Крім того, підтверджується дискусійність щодо створення концептуально-методологічних засад щодо цифрової трансформації податкового адміністрування, використання інноваційного потенціалу цифрових технологій як у науковому, так і в практичному застосуванні та важливість обраної теми. З точки зору цифрової зрілості податкового адміністрування, для країн важливо прийняти SAF-T, міжнародний стандарт електронної передачі точних податкових даних, даних бухгалтерського обліку та ПДВ у форматі XML, рекомендованому OECD. За допомогою SAF-T створюється загальний файл даних, який відповідає структурі, яка потім адаптується до кожної країни окремо. Сьогодні SAF-T вже використовується в Австрії, Чехії, Польщі, Норвегії, Португалії, Литві, Люксембурзі, Франції та інших країнах, які бачать потенціал стратегічного ефекту, а саме: скорочення податкових перевірок, уникнення шахрайства з ПДВ та зменшення їхньої податкової борг. Зокрема, в рамках прийнятої в листопаді 2020 року концепції впровадження електронних перевірок платників податків Міністерство фінансів України вирішило подавати типовий файл щодо SAF-T UA поетапно згідно з структура, розроблена відповідно до вимог OECD. Хорошим прикладом обміну інформацією між платниками податків і податковою адміністрацією є Golden Tax System яка адмініструється в Китаї. Вона базується на централізації податкових даних усіх платників податків, інформація об'єднується та накопичується в результаті обробки податкових документів і заявок на податкові пільги, податкових перевірок або розслідувань, накладних для податкового обліку, а також результатів внутрішніх перевірок податків

платника.

3 2 Шляхи підвищення фіскальної ефективності платежів із заробітної плати

Як наслідок, для посилення фіскальних та регуляторних можливостей ПДФО на регіональному рівні необхідно змінити порядок його розподілу та зарахування до бюджетів, а саме:

–до загальних фондів обласного бюджету можливо доречно зараховувати 25% надходжень податку замість 15% податку на доходи фізичних осіб, що сплачується платниками податків, зареєстрованими на території відповідної області. Це пояснюється тим, що відрахування ПДФО до державного бюджету зменшено з 25% до 15%.

–надходження з податку на доходи фізичних осіб, який визначається сумою отриманих коштів та місцем реєстрації платника податку, а не податківцем;

– зарахувати податок на доходи фізичних осіб з оподаткування пасивних доходів у вигляді відсотків за поточним або накопичувальним рахунком у банку, відсотків за вкладом члена кредитної спілки в кредитній спілці за принципом розподілу доходів між державним та місцевими бюджетами на особисті прибутковий податок або інші джерела.

Крім того, у чинній методиці розподілу та зарахування податку пропонуємо змінити порядок відшкодування податкових витрат фізичних осіб, ці витрати включаються до податкової знижки з ПДФО. Сьогодні цей вид відшкодування здійснюється за рахунок бюджету за рахунок податкової адреси фізичної особи – платника податків, а ПДФО податкового агента зараховується до відповідного бюджету незалежно від місця проживання фізичної особи. особа - платник податків. Враховуючи це, рекомендовано відшкодовувати витрати особи, в тому числі податкове вирахування з податку на доходи фізичних осіб, за рахунок бюджету, а також доходи платника: бюджет повинен розподіляються за нормами ПДФО між державним та місцевими бюджетами з урахуванням виду доходу платника. Практичне застосування запропонованої рекомендації призведе до зменшення витрат доходів місцевих бюджетів,

спричинених необхідністю покриття витрат фізичних осіб на податкову знижку з їх доходів фізичних осіб за рахунок бюджетних коштів, які не оподатковувалися. як такий. Поряд із значним фінансовим значенням ПДФО, як потужної складової бюджетного механізму, він має значний регулюючий вплив. Сума доходу, що залишається у платника податку після його виплати, прямо залежить від ставки ПДФО та умов оподаткування.

У зв'язку з цим, враховуючи значну різницю в рівнях доходів фізичних осіб, ми виступаємо за повернення до використання прогресивної шкали оподаткування, яка показала свою ефективність у регулюванні доходів фізичних осіб у багатьох зарубіжних країнах. Як наслідок, це стане важливим кроком до вдосконалення таксономії цих рівнів доходу. Наприклад, у розвинутих країнах, що входять до ЄС, використовується прогресивна шкала оподаткування, ставка податку коливається від 45% до 60%. Так наприклад у Швеції - 58%, Данії - 60, Нідерландах - 52%, Франції - 50,2 %, Австрії – 50 %, Великій Британії – 45 %.

Доцільно було б розділити платників податку на п'ять груп за рівнем доходу з різними ставками ПДФО:

- перша група - громадяни з доходом на рівні мінімальної заробітної плати - 0%;
- друга група - малозабезпечені громадяни з доходом на рівні від 1 до 2 мінімальних заробітних плат - ставка 15%;
- третя група - громадяни із середнім доходом на рівні від 3 до 5 мінімальних заробітних плат - ставка 18%;
- четверта група - заможні громадяни з доходом від 5 до 15 мінімальних заробітних плат - ставка 22%;
- п'ята група - громадяни з надвисоким доходом понад мінімальних заробітних плат - ставка 35%.

Тобто пропонується повернутися до оподаткування доходів громадян в Україні за прогресивною шкалою з додаванням регресної складової для вищої ставки, це сприятиме легалізації надвисоких доходів і зростанню надходжень

до бюджетів та фондів усіх рівнів. Мінімальна заробітна плата повинна мати відповідне пояснення, а її розмір повинен відповідати реальному прожитковому мінімуму. Запропонована методика удосконалення оподаткування доходів фізичних осіб більш ефективна при диференціації фізичних осіб за рівнем доходу з урахуванням показника МЗП.

В Україні основним соціальним стандартом, який визначається законом, є прожитковий мінімум. Це є основою для розрахунку державних соціальних гарантій і нормативів. Крім того, зазначено, що прожитковий мінімум - це величина, достатня для підтримки нормального функціонування організму людини. Прожитковий мінімум визначається за нормативною методикою, яка є помісячною та розраховує вартість кожного місяця на одну особу згідно з методикою Міністерства соціальної політики України. Проте обсяг бюджету, який щорічно затверджується в Законі України про Державний бюджет України на відповідний рік, не враховує зростання індексу споживчих цін. У зв'язку з цим існує суттєва різниця між розміром прожиткового мінімуму, який визначається законом, та фактичним розміром базового державного соціального стандарту, який насправді є.

У зв'язку з цим вважаємо логічним оподаткування доходів населення у вигляді заробітної плати, інших компенсаційних та заохочувальних виплат, які оцінюються не вище фактичного розміру мінімальної заробітної плати за прогресивною шкалою оподаткування. Крім того, вважаємо, що в Законі України про Державний бюджет України на поточний фінансовий рік має бути визнано справжнє значення базового соціального стандарту в державі, яке відображається фактичними цінами споживачів. Розглянуто запропоновану методику розрахунку податку на доходи фізичних осіб із заробітної плати, інших заохочувальних і доплат, а також інших витрат і винагород, пов'язаних з трудовими договорами згідно з цивільним законодавством. Запропонована методика оподаткування доходів населення спрямована на підвищення їх фінансової грамотності, соціальної справедливості та фіскальної спроможності, що сприятиме узгодженню інтересів держави та платників

податків. І навпаки, за умови впровадження прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб посилюється здатність ПДФО зменшувати залежність ВВП від сукупного попиту та стабілізувати економічну ситуацію. Поєднання фіскальної та регуляторної функцій щодо податку на доходи фізичних осіб призвело до того, що уряд також контролював хід адміністративно-територіальної реформи, яка розпочалася у 2015 році. Одним із мотивуючих чинників для створення об'єднаних територіальних громад було потенційне включення до них 60% ПДФО в дохід своїх бюджетів, що значно збільшило їхню грошову спроможність. У разі, якщо місто не входить до складу ОТГ або його створення відбувається на базі окремої адміністративної території, бюджет міста позбавляється можливості отримувати зазначений вид доходів. Потенційний вплив фіскального та регуляторного впливу на економічний розвиток через податки залежить від ефективності податкової системи. Податок на доходи фізичних осіб має вирішальне значення у структурі доходів. На організацію впливає регулювання бюджету та доходів платників податків через діяльність податкових агентів.

Таким чином підсумовуючи вищесказане пропонується певна низка ініціатив:

- диференційована податкова шкала, яка дозволяє розрізняти платників податків за рівнем доходу;
- застосування податку на основі суми базової мінімальної заробітної плати як неоподаткованої суми;
- перегляд податкових пільг змінивши методіку відшкодування податку.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Податкова система є найважливішою складовою економічної системи кожної розвиненої країни з точки зору фінансової наповненості бюджетів та фондів усіх рівнів. З одного боку, він підтримує фінансову основу держави, а з іншого – слугує основним засобом реалізації її економічної філософії. Податки є загально визнаним соціальним явищем, тому при розробці податкової системи важливо враховувати реалії соціально-економічного стану країни. Жодна країна, з ринковими механізмами, не може бути без податків, це найважливіший аспект її взаємодії з суб'єктами господарювання. Традиційно це найдавніша форма фінансового спілкування між урядом і громадськістю в цілому. У результаті сама поява держави призвела до появи платежів і внесків до державного бюджету з метою фінансування виконання державою своїх обов'язків. Через податки суспільний продукт розподіляється нерівномірно, держава в цілому та її різні адміністративні регіони отримують фінансові ресурси.

Оподаткування заробітної плати є необхідним з точки зору фіскальної ефективності бюджетів усіх рівнів та соціальних фондів. З заробітної плати стягуються два платежі за рахунок фізичної особи – податок з доходів фізичних осіб та військовий збір 18% і 1,5 % відповідно. Крім того податкові агенти на суму нарахованої заробітної плати розраховують і сплачують ЄСВ – 22%.

Таким чином, за 2022-2023 роки спостерігається незначне зростання сплати суми ПДФО суб'єктами господарювання Радехівської міської територіальної громади. Як і попереднього року, найбільшу суму ПДВ внесло ПП «Західний Буг» – 6141,6 тис.грн. найменша сума ТзОВ «Агро-Радехів» - 345,6 грн. Як зазначалося раніше, це можна пояснити підвищенням заробітної плати в країні в цілому та на окремих підприємствах, а також збільшенням обсягів виробництва або розширенням потужностей, що викликало потребу в додатковій робочій силі. Враховуючи значну різницю в рівнях доходів фізичних осіб, ми виступаємо за повернення до використання прогресивної шкали оподаткування, яка показала свою ефективність у регулюванні доходів

фізичних осіб у багатьох зарубіжних країнах. Як наслідок, це стане важливим кроком до вдосконалення таксономії цих рівнів доходу. Наприклад, у розвинутих країнах, що входять до ЄС, використовується прогресивна шкала оподаткування, ставки податку коливається від 45% до 60%. Так наприклад у Швеції - 58%, Данії - 60, Нідерландах - 52%, Франції - 50,2 %, Австрії – 50 %, Великій Британії – 45 %).

Доцільно було б розділити платників податку на п'ять груп за рівнем доходу з різними ставками ПДФО:

- перша група - громадяни з доходом на рівні мінімальної заробітної плати - 0%;

- друга група - малозабезпечені громадяни з доходом на рівні від 1 до 2 мінімальних заробітних плат - ставка 15%;

- третя група - громадяни із середнім доходом на рівні від 3 до 5 мінімальних заробітних плат - ставка 18%;

- четверта група - заможні громадяни з доходом від 5 до 15 мінімальних заробітних плат - ставка 22%;

- п'ята група - громадяни з надвисоким доходом понад мінімальних заробітних плат - ставка 35%.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко В. Л. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування: монографія. / В. Л. Андрущенко, Т. В. Тучак. – Київ: Алерта, 2013. – 384 с.
2. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навч. посіб. / З. С. Варналій, Т. Г. Васильців, Р. Л. Лупак, Р. Р. Білик. Чернівці: Технодрук, 2019. 264с.
3. Бюджет участі: суть та особливості використання цього інструменту участі. Громадський простір. 2020. [online].Доступно: <https://www.prostir.ua/?library=byudzhet-uchasti-sut-ta-osoblyvosti-vykorystannya-tsoho-instrumentu-uchasti> [Дата звернення 18 лютого 2024]
4. Бюджетна система: підручник / за ред. професора В. Г. Дем'янишина, професора О. П. Кириленко, професора З. М. Лободіної. Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 624 с.
5. Бюджетний кодекс України: Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
6. Бюджетний Моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2013- 2023 рр. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт інституту бюджету та соціально-економічних досліджень. – Режим доступу : www.ibser.org.ua/news/435/lang=ua.
7. Виконання бюджету за 2023 рік. Радехівська міська територіальна громада. [online]. Доступно: <https://miskrada-radekhiv.gov.ua/pub-info/77254-vikonannia-biudzetu-2023-rik-c4> [Дата звернення 11 жовтня 2024]
8. Демиденко Л. М. Оподаткування доходів громадян в Україні: фіскальні новації. / Л. М. Демиденко, М. М. Тюріна. – Інвестиції: практика та досвід. – ЧДУ ім. Петра Могили. – 2017. – № 16. – С. 45–48.
9. Довідка про стан виконання бюджету Радехівської МТГ за 2023 рік. [online]. Доступно: https://storage.googleapis.com/svoicloud/327/197037/2_ПОЯСНЮЮЧА-Виконання-бюджету-за-2023-рік.pdf [Дата звернення 1 вересня 2024]
10. Доходи і видатки місцевих бюджетів. [online]. Доступно:

<https://cost.ua/687-revenues-and-expenditures-of-local-budgets/> class="hchp-link"><https://cost.ua/687-revenues-and-expenditures-of-local-budgets/> [Дата звернення 11 квітня 2024].

11. Звіт про виконання Державного бюджету України станом на 1 січня 2023 року [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної казначейської служби України. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccat>.

12. Звіти Державної казначейської служби України про виконання Державного та місцевих бюджетів України з пояснювальними записками за 2010–2023 рр. URL: <http://www.treasury.gov.ua>.

13. Іванов Ю. Б., Іванова О. Ю., Лаптев В. І. Методичний підхід до ідентифікації проблем функціонування територіальних громад в умовах нестабільності. Проблеми економіки № 1 (51), 2022. С.51-58

14. Кізима Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку: моногр. К.: Знання, 2010. 431 с.

15. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – [online]. Доступно: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [Дата звернення 16 квітня 2024].

16. Крисоватий А. І. Теоретико-організаційні доміанти та практика реалізації податкової політики в Україні: моногр. Тернопіль: Карт-бланш, 2005. 371 с.

17. Лист Міністерства фінансів України «Про складання проєктів місцевих бюджетів на 2020 рік» № 05110-14-6/23541 від 19.09.2024 р

18. Луніна І. О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи. Фінанси України. 2010. № 9. С. 3–12.

19. Методика викладання фінансової грамотності : навч. посіб. / Т. О. Кізима, В. В. Письменний, С. Л. Коваль, Н. І. Карпишин та ін.; за ред. д.е.н., професора Кізими Т.О. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2017. 200 с.

20. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій: навч. пос.

/ відп. ред. Ю. Б. Іванов. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2010. – 492 с.

21. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL:: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20150101> (дата звернення: 26.10.2024).

22. Сідельникова Л. П. Реалізація принципу соціальної справедливості в оподаткуванні фізичних осіб / Л. П. Сідельникова, О. Є. Найденко. – Економіка розвитку. – 2017. – № 2. – С. 86-96.

23. Сідельникова Л.П. Оподаткування суб'єктів підприємництва [Текст] : навчальний посібник / Л.П. Сідельникова, Т.В. Чижова, Я.В. Якуша. – Київ : Видавництво Ліра-К, 2012. – 424 с.

24. Соціальні, економіко-правові та фінансові виклики в умовах глобальних трансформацій: монографія / За ред. Л. Гур'янової, В. Цибакової; Братислава. Харків: ВШЕМ – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019.

25. Соціально-економічний розвиток України за січень-лютий 2019 року. [Електронний ресурс] // Державна служба статистики:[сайт]. – Київ, 2019. URL: http://ukrstat.gov.ua/operativ/infografika/2019/soes/soes_02_2_019.pdf (дата звернення: 24.03.2024).

26. Тринько Р.І. Методика економічних досліджень: Навчально-методичний посібник. – Львів, 1999. – 356 с.

27. Фактичний розмір прожиткового мінімуму за 2008–2019 рр. Міністерство соціальної політики України. URL: <http://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html>.

28. Швабій К. Актуальні питання реформи оподаткування доходів населення України / К. Швабій, Т. Бугай. – Світ фінансів ТНЕУ. – 2015. – № 43. – С. 127–135.